

Hållbarhetsbedömning av förslaget på regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030

VGR Analys 2020
Koncernkontoret

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN

Förord

I framtagandet av den regionala utvecklingsstrategin har vikten av omställning och hållbar utveckling i de tre dimensioner betonats; ekonomisk, social och miljömässig. Det är därför självklart att koppla strategin till Agenda 2030. Vårt samlade regionala utvecklingsarbete i Västra Götaland bidrar direkt eller indirekt till samtliga 17 globala hållbarhetsmål. För att hjälpa till att tydliggöra hur kommande regionala utvecklingsstrategi mer specifikt kan bidra till att uppfylla målen, har en hållbarhetsbedömning gjorts av det strategiförslag som var ute på remiss under april-september 2020.

Det finns inte en enhetlig metodik utarbetad för hur man gör hållbarhetsbedömningar av strategier utifrån de tre hållbarhetsperspektiven och Agenda 2030. Resultatet påverkas av vilken metod som används och de avgränsningar som görs. Att göra en hållbarhetsbedömning av en regional utvecklingsstrategi som ska peka ut riktningen för en hel regions aktörers gemensamma satsningar, är komplex och svårt. Att analysera ett strategiförslag som är formulerad på en relativt övergripande nivå, försvårar ytterligare.

Västra Götalandsregionen valde att upphandla hjälp i hållbarhetsbedömningen. Uppdraget tilldelades Oxford Research och resultatet av deras analys presenteras i denna rapport. De baserar sin analys på en förändringslogik, där utgångspunkten är att insatser inom ramen för de fyra kraftsamlingarna bidrar till strategins fyra långsiktiga prioriteringar och i nästa steg till strategins övergripande mål. Kraftsamlingarna ses som s.k. ”acceleratorer” och analysen fokuserar på hur de direkt och indirekt bidrar till Agenda 2030s mål och delmål.

Oxford Researchs rapport utgör alltså en viktig pusselbit i den hållbarhetsanalys som gjorts. Utöver denna rapport om hur framförallt kraftsamlingarna direkt och indirekt bidrar till Agenda 2030, har Västra Götalandsregionen också beaktat andra satsningar som ska bidra till de långsiktiga prioriteringarna. Vidare har även interna och externa dialoger samt studier av senare års forskning om Agenda 2030 bidragit.

Hållbarhetsbedömningen fungerar i sin tur som underlag tillsammans med inkomna remissvar inför beslutet om den slutliga strategin. Den fungerar också som vägledning för hur strategin bör genomföras, följas upp och utvärderas.

Göteborg 1 december 2020

Karin Althoff

Enhetschef samhällsanalys
Koncernavdelning data och analys
Koncernkontoret
Västra Götalandsregionen

Knowledge for a better society

Oxford Research offers knowledge-based services to support the development of better societies across its three key competencies: research, strategy and communication.

We carry out evaluations and analyses across several thematic fields including industry and regional development, research and innovation, social policy, home affairs, labour market, education, taxation, customs and public health.

We also facilitate policy, programme and project implementation and change processes based on the outcomes of our analysis and evaluations.

Oxford Research was established in 1995 and is part of Oxford Group. Oxford Research has offices in Denmark, Finland, Latvia, Norway, Poland and Sweden.

Oxford Research AB

Norrandsgatan 11
111 43 Stockholm
Sweden
(+46) 8 24 07 00
office@oxfordresearch.se
www.oxfordresearch.se

Uppdragsgivare

Västra Götalandsregionen

Projektperiod

April-Sep 2020

Projektteam

Thomas Westerberg
Sirin Celik
Sofia Avdeitchikova

The **Oxford Research Venn-diagram** represents how we integrate our three key competency areas - research, strategy and communication - when seeking to provide knowledge for a better society.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Bedömning	1
Slutsatser och rekommendationer	2
1. Inledning	3
1.1 Hållbarhetsbedömningens syfte och inriktning	3
1.2 Uppdragsförståelse och vägval	3
1.3 Disposition	4
2. Agenda 2030 samt uppbyggnaden av Västra Götalands regionala utvecklingsstrategi	5
2.1 Agenda 2030s implementering på regional nivå	5
2.1.1 Full integrering av Agenda 2030	5
2.1.2 Anpassad integrering av Agenda 2030	6
2.2 Den regionala utvecklingsstrategins utgångspunkter och hur den togs fram	6
2.3 Den regionala utvecklingsstrategins uppbyggnad	6
2.4 En anpassad integrering av Agenda 2030 som utgångspunkt	8
3. Metod och genomförande	9
3.1 Förändringsteorin som metod för att synliggöra strategins bidrag till Agenda 2030	9
3.2 Målstrukturen är viktigt för tolkningen av Agenda 2030s i strategin	10
3.3 Acceleratorer som ett sätt att mäta regionala strategiers bidrag till Agenda 2030	11
3.4 Målkonflikter med hållbarhetsbedömning av RUS	12
3.5 Indikatorer som kan användas	12
4. Hållbarhetsbedömning av RUS	13
4.1 Den regionala utvecklingsstrategin utifrån ett förändringsteoretiskt perspektiv	13
4.2 Den regionala utvecklingsstrategin och dess fyra acceleratorer	15
4.2.1 Fullföljda studier	15
4.2.2 Digitalisering	18
4.2.3 Elektrifiering	20
4.2.4 Cirkulära affärsmodeller	23
4.3 utifrån en förändringsteoretisk ansats	26
4.4 Den regionala utvecklingsstrategins långsiktiga prioriteringar i relation till Agenda 2030	28
4.4.1 Bygga kompetens	28
4.4.2 Stärka innovation	29
4.4.3 Knyta samman Västra Götaland	30
4.4.4 Öka inkluderingen	31
4.5 De fem vägledande principernas bidrag till agenda 2030	32
4.6 Indikatorer	32

4.7 Målkonflikter i den regionala utvecklingsstrategin	36
5. Sammanfattande kommentarer och rekommendationer	43
5.1 Den regionala utvecklingsstrategins anpassade integrering av Agenda 2030 bedöms som ett trovärdigt alternativ	43
5.2 Kraftsamlingarna visar att den regionala utvecklingsstrategin bidrar till Agenda 2030	43
5.3 Den regionala utvecklingsstrategin bidrar till hållbarhet i flera led	43
5.4 Omformulering av skrivningar för att bättre möta mål och delmål i Agenda 2030	43
5.5 Indikatorer för att följa Agenda 2030	44
5.6 Målkonflikter finns men hanteras i den regionala utvecklingsstrategin	44
5.7 Vikten av en förändringsteori som synliggör Agenda 2030	44
Bilaga 1: De globala målen och delmål	45
1. Ingen fattigdom	45
2. Ingen hunger	46
3. Hälsa och välbefinnande	47
4. God utbildning för alla	49
5. Jämställdhet	50
6. Rent vatten och sanitet	52
7. Hållbar energi för alla	53
8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt	54
9. Hållbar industri, innovationer och infrastruktur	56
10. Minskad ojämlikhet	57
11. Hållbara städer och samhällen	59
12. Hållbar konsumtion och produktion	60
13. Bekämpa klimatförändringen	62
14. Hav och marina resurser	63
15. Ekosystem och biologisk mångfald	65
16. Fredliga och inkluderande samhällen	66
17. Genomförande och globalt partnerskap	68
Bilaga 2: Sammanfattning av Agenda 2030 mål och delmål som speglas i förslag till den regionala utvecklingsstrategin	71

Sammanfattning

Under våren 2020 fick Oxford Research AB i uppdrag att genomföra en hållbarhetsbedömning av remissversionen av den regionala utvecklingsstrategin (RUS) i Västra Götaland. Hållbarhetsbedömningen har utgått ifrån tre olika ramverk: en förändringsteoretisk insats, UNDP:s RIA ramverk och Acceleratorsmodell. Därutöver har Oxford Research genomfört en målkonfliktsanalys samt utvärderat hur RUS kan följas upp med hjälp av indikatorer.

Bedömning

Oxford Researchs har bedömt att RUS:en består av fyra långsiktiga prioriteringar och fyra kraftsamlingar med bärighet mot RUS:ens övergripande mål. De långsiktiga prioriteringarna och kraftsamlingarna samlar aktörernas insatser. I arbetet med Oxford Research hållbarhetsbedömning har vi utgått ifrån att varje kraftsamling bidrar till respektive långsiktig prioritering, det vill säga resultat på lång sikt, vilka skapar effekter i form av ett mer robust, sammanhållet, jämlikt, öppet, fossiloberoende och cirkulärt Västra Götaland, vilket utgör RUS:ens övergripande mål.

I Oxford Research hållbarhetsbedömning utgör kraftsamlingarna acceleratörer i bedömningsmodellen. Kraftsamlingarna är: Fullföljda studier, Digitalisering, Elektrifiering och Cirkulära affärsmodeller. Acceleratorerna berör mål och delmål inom Agenda 2030 på kort sikt (det som vi kallar ett första steg i en accelerator). Det som sker på lång sikt i en accelerator (i ett andra steg) är det som sker i RUS:ens långsiktiga prioriteringar. Dessa är Bygga kompetens, Stärka innovationskraften, Knyta samman Västra Götaland och Öka inkluderingen.

Tillsammans tangerar kraftsamlingarna 13 av 17 mål

- Mål 3 God hälsa och välbefinnande, Mål 7 Hållbar energi för alla, Mål 9 Hållbara industrier, innovationer och infrastruktur, Mål 10 Minskad ojämlikhet och mål 13 Bekämpa klimatförändringarna är särskilt framträdande, och finns bland tre av fyra acceleratörer.
- På kort sikt tangerar tre av fyra acceleratörer både mål, och delmål inom, mål 9 Hållbara industrier, innovationer och infrastruktur.
- På lång sikt tangerar tre av fyra acceleratörer mål 7 Hållbar energi för alla och mål 13 Bekämpa klimatförändringarna.
- Mål 5 Jämställdhet, mål 10 Minskad ojämlikhet och mål 17 Globalt partnerskap är särskilt framträdande i den första kraftsamlingen Fullföljda studier. De tre målen är också tydliga i RUS:ens vägledande principer. Mål 10 Minskad ojämlikhet finns även i kraftsamlingen Digitalisering och Cirkulära affärsmodeller.
- Mål 15 om biologisk mångfald, Mål 14 Hav och maritima resurser, Mål 6 Rent vatten och Mål 2 Ingen hunger är enligt Oxford Researchs bedömning inte framträdande bland acceleratörerna.

- Gemensamt för alla långsiktiga prioriteringar är mål 17 Genomförande och globalt partnerskap. Den framträder i samtliga prioriteringar.
- Mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur samt mål 11 Hållbara städer och samhällen framträder inom två av fyra långsiktiga prioriteringar. Mål 4 God utbildning för alla framträder särskilt inom långsiktiga prioriteringen Bygga kompetens.
- Det finns ett tydligt förhållande mellan acceleratorerna och de långsiktiga prioriteringarna, åtminstone vad gäller tre av dem. Det vill säga att samtliga acceleratörer indirekt påverkar den långsiktiga prioriteringen. Samtliga kraftsamlingar framträder i tre av fyra långsiktiga prioriteringar. Inom den långsiktiga prioriteringen ”Bygga kompetens” finns två kraftsamlingar: Fullföljda studier och Elektrifiering.

Slutsatser och rekommendationer

Oxford Research bedömer att en så kallad anpassad integrering av Agenda 2030 är rätt väg för att implementera de globala målen i Västra Götalands RUS. Kraftsamlingarna rekommenderar vi ska utgöra grund för att visa på hur RUS bidrar till Agenda 2030.

Vi anser att RUS bidrar till hållbarhet i flera led, på både kort och lång sikt. Vi tror emellertid att det behövs omformuleringar av skrivningar för att bättre möta vissa mål och delmål som mål 14 Hav och marina resurser och mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald.

För att visa på utvecklingen mot Agenda 2030 genom RUS föreslår vi ett indicatorsystem som mäter utfall, resultat och effekter. Indicatorsystemet bör vara tillräckligt omfattande för att fånga utvecklingen samtidigt som systemet inte får vara för administrativt tungt. Utifrån ett uppföljningsperspektiv föreslår vi att utfallsmålen (det som sker i ett första steg) för acceleratorerna mäts som antalet aktiviteter Västra Götaland bedrivit inom respektive insatsområden, resultatmålen (det som sker i ett andra steg) följs upp av indikatorer som mäter aktiviteternas resultat och hämtas från relevanta datakällor och att effektmålen mäts med hjälp av de indikatorer som finns i Kolada.

Hållbarhetsbedömningen visar på ett antal målkonflikter. Vi anser dock att skrivningarna i RUS i hög utsträckning visar på hur målkonflikterna kan hanteras. Det är viktigt att Västra Götaland fortsatt arbetar med att möta målkonflikter också i genomförandet.

Då såväl hållbarhetsbedömningen som styrning och uppföljning av det regionala tillväxtarbetet i allmänhet behöver en logik att utgå ifrån rekommenderar vi att genomförandet av RUS relaterar till den förändringsteori som föreslås i hållbarhetsbedömningen.

1. Inledning

Under 2020 är Västra Götalands regionala utvecklingsstrategi (RUS) för perioden 2021–2030 på remiss. Framtagandet av remissversionen har skett gemensamt tillsammans med regionens 49 kommuner, fyra kommunalförbund, det civila samhället, lärosätena, näringslivet och dess organisationer, fackföreningar, inkubatorer och science parks, länsstyrelsen och andra statliga myndigheter. Ett led i framtagandet av den nya RUS:en¹ har varit en hållbarhetsbedömning av remissutgåvan med utgångspunkt i Agenda 2030s mål och delmål.²

Under våren 2020 fick Oxford Research AB i uppdrag att genomföra hållbarhetsbedömningen. Resultatet presenteras i denna rapport och har därutöver även redovisats muntligt vid tre tillfällen för grupper av aktörer i Västra Götaland. Arbetet med hållbarhetsbedömningen har skett i nära samverkan med tjänstemän vid Västra Götalandsregionen (VGR).

1.1 Hållbarhetsbedömningens syfte och inriktning

Syftet med hållbarhetsbedömningen har varit att bedöma RUS:ens implementering av Agenda 2030. Oxford Research bedömning av RUS har därför inriktats mot fyra bedömningsområden:

- Tydliggöra om och hur mål, långsiktiga prioriteringar, tvärsektoriella kraftsamlingar och vägledande principer i RUS bidrar till Agenda 2030s mål och/eller delmål. Vidare ingår i uppdraget att även tydligt lyfta vilka specifika mål eller delmål som skrivningarna berör (direkt alternativt i ett nästa steg).
- Synliggöra eventuella målkonflikter och reflektera över dessa.
- Lyfta fram tillgängliga indikatorer som kan användas för att mäta genomförandet av strategins mål, långsiktiga prioriteringar och kraftsamlingar utifrån ett Agenda 2030 perspektiv. Indikatorerna ska finnas på regional nivå och så långt som möjligt uppdateras årligen från etablerade källor.
- Ge rekommendationer för om och hur strategin skulle kunna utvecklas för att på ett bättre sätt möta Agenda 2030s mål och delmål.

1.2 Uppdragsförståelse och vägval

För att genomföra en hållbarhetsbedömning av RUS:en med utgångspunkt från Agenda 2030s mål och delmål har vi tagit utgångspunkt från följande frågeställningar:

- Hur ser målstrukturen ut i strategin; vilka är avgränsningarna, på vilka nivåer är målen satta, på vilket sätt hänger strategin ihop från insatser till måluppfyllelse?
- På vilket sätt bidrar strategin till Agenda 2030 – hur synliggörs bidraget?

¹ I rapporten refererar vi till den regionala utvecklingsstrategin (RUS) i bemärkelsen att det hela tiden är remissversionen av den regionala utvecklingsstrategin som avses.

² Se Bilaga 1 med alla mål och delmål i Agenda 2030.

- Finns det målkonflikter som behöver uppmärksammas för att ett effektivt genomförande av strategin utifrån ett hållbarhetsperspektiv ska uppnås?
- Vilka indikatorer är lämpliga för hur RUSen bidrar till Agenda 2030?

1.3 Disposition

Efter det inledande kapitlet kommer en bakgrund om Agenda 2030, RUS:en och dess delar samt utgångspunkter. Därefter presenteras i kapitel tre metoden för genomförandet. I kapitel fyra ges resultaten av hållbarhetsbedömningen och i det avslutande kapitlet återfinns våra slutsatser och rekommendationer för det fortsatta arbetet med Agenda 2030 i RUS.

2. Agenda 2030 samt uppbyggnaden av Västra Götalands regionala utvecklingsstrategi

2.1 Agenda 2030s implementering på regional nivå

Den 25 september 2015 antog FN:s generalförsamling den mest ambitiösa agendan för hållbar utveckling, Agenda 2030. Agendan innebär att 193 medlemsländer i FN förbundit sig att uppfylla fyra övergripande mål fram till 2030: Att avskaffa extrem fattigdom, att minska ojämlikheter och orättvisor i världen, att främja fred och rättvisa samt att lösa klimatkrisen. Agendan består av tre komponenter: Ingesen, den politiska deklARATIONEN och avsiktsförklaringen samt målramverket. I Bilaga 1 presenteras Agenda 2030s målramverk som består av 17 övergripande mål och 169 delmål.

Vidare bygger Agendan på tre principer: 1) Agendan är universell och riktar sig till alla världens länder, 2) målen är integrerade och odelbara, och 3) ingen ska lämnas utanför och särskild hänsyn ska tas för att möta människor och samhällen med sämst förutsättningar.

I Sveriges implementering av Agenda 2030 läggs stor vikt vid den lokala och regionala nivåns betydelse i omsättningen av Agenda 2030s ambitioner till praktisk handling. Såväl Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) som FN slår emellertid fast att kommuner och regioner själva måste definiera hur de arbetar med Agenda 2030:s målsättningar. Det finns inget rätt eller fel. Det som blir av vikt är istället på det sätt som målen i lokala och regionala strategier relaterar mot ambitionerna i Agenda 2030 men framförallt hur man väljer att ta sig an implementeringen av Agenda 2030, vilket i princip består i ett val mellan två vägar; full integrering av Agenda 2030 eller anpassad integrering av Agenda 2030.

2.1.1 Full integrering av Agenda 2030

Vid full integrering av Agenda 2030 i lokala och regionala strategier, säkerställs att hela strategin kopplas till Agenda 2030 mål och att det finns indikatorer för mätning av resultat. Fördelen med full integrering är att arbetssättet är heltäckande på så vis att inget av de 17 målen eller 169 delmålen lämnas utanför. Full integrering implicerar även tydliga uppföljningsmodeller där samtliga mål går att följa upp.

Nackdelen är däremot att det finns en risk för att målen i Agenda 2030 blir en rapporteringsövning som inte så mycket påverkar beteenden och handlingar utan främst fokuserar på resultat. Ytterligare ett problem som kan skapas är att målen i Agenda 2030 inte nödvändigtvis speglar de lokala eller regionala prioriteringarna. En annan risk är att det blir lätt att tappa en av de principer som de globala målen bygger på, nämligen att de ska vara integrerade och odelbara. Strävan efter att uppnå ett visst mål kan riskera att försvåra uppfyllelsen av ett annat mål. Därav är det av vikt med förståelse för kopplingen mellan olika globala mål och identifiera och reflektera över vilka potentiella konflikter som kan uppstå när målen översätts till exempelvis det regionala utvecklingsarbetet. Slutligen kan det även uppstå utmaningar i implementering av målen, då risken är att man skapar parallella processer till de som redan existerar då alla mål försöker uppnås.

2.1.2 Anpassad integrering av Agenda 2030

Det andra arbetssättet är en anpassad integrering av Agenda 2030 och ligger i linje med det svenska exemplet, där Sverige på nationell nivå valt att fokusera på sex olika områden integrerade horisontellt i alla strategier och policyer. Just Sverige pekas i internationella sammanhang ut som ett gott exempel vad det gäller att brygga över de institutionella och sektoriella stuprören och därmed underlätta en mer enig politik och sammanhållet beslutsfattande kring Agenda 2030. FN understryker nämligen att Agenda 2030 och de globala målen kräver ett integrerat angreppssätt, vilket betyder att de policyer och strategier som utvecklas i relation till Agenda 2030 även behöver synkroniseras med de strategier och policyer som redan finns på olika samhällsnivåer.

För att lyckas med anpassad integrering krävs bred samverkan sett till den regionala nivån en styrning som innebär en hög grad av transparens och delaktighet där flera olika typer av aktörer aktivt bidrar till den regionala utvecklingen. Genom att utveckla strategier och mål samt identifiera vilka aktörer som kan bidra till vilka mål samt visa på vad man kan vinna på att samverka, kan man emellertid på detta vis få ett mer heltäckande och verkningsfullt hållbarhetsarbete än om en organisation försöker att hantera alla 17 mål på egen hand.

2.2 Den regionala utvecklingsstrategins utgångspunkter och hur den togs fram

Framtagandet av strategin har varit en lång process som involverat länets 49 kommuner, fyra kommunalförbund, det civila samhället, lärosätena, näringslivet och dess organisationer, fackföreningar, inkubatorer och science parks, länsstyrelsen och andra statliga myndigheter. RUS:en beslutas av regionfullmäktige och den styr tillsammans med regionfullmäktiges budget, VGR:s satsningar på regional utveckling. Strategin ska vägleda kommuner, kommunalförbund, näringsliv, akademi och institut, det civila samhället samt länsstyrelse och andra statliga myndigheter i arbetet med regional utveckling.

Framtagandet av strategin har enligt VGR haft följande utgångspunkter:

- Strategin pekar ut övergripande mål för Västra Götalands utveckling samt en handfull gemensamma prioriteringar.
- Strategin gäller 2021–2030, men ses över en gång per mandatperiod.
- Strategidokumentet är mer kortfattat och inte lika detaljerat som den förra regionala utvecklingsstrategin för Västra Götaland (VG2020).
- Agenda 2030 fungerar som ramverk för strategin.
- Strategin ska leda till ett konkret och kraftfullt gemensamt genomförande.

2.3 Den regionala utvecklingsstrategins uppbyggnad

RUS:en består av ett övergripande mål, fyra långsiktiga prioriteringar, fyra tvärspektoriella kraftsamlingar och fem vägledande principer:

- Strategins mål pekar ut riktningen fram till 2030 och handlar om behovet av att ställa om Västra Götaland till ett hållbart samhälle. Målet konkretiserar vad en sådan omställning innebär ur ett ekonomiskt, ett ekologiskt och ett socialt perspektiv.

- De långsiktiga prioriteringarna gäller fram till 2030 och beskriver de fyra viktigaste områdena för gemensamma insatser för att klara omställningen till ett hållbart samhälle.
- De tvärssektoriella kraftsamlingarna gäller fyra år i taget och revideras en gång per mandatperiod. Syftet med kraftsamlingarna är att förstärka arbetet med de långsiktiga prioriteringarna genom riktade resurser och samverkan.
- De fem vägledande principerna ska vägleda aktörerna i Västra Götaland i genomförandet av strategin genom att dels inspirera och utmana i den dialog och samverkan som sker, dels utveckla arbetssätten.

De fem vägledande principerna som ska guida aktörerna i Västra Götaland i genomförandet av RUSen är:

- Ta vara på olika platsers förutsättningar och möjligheter
- Öka invånarnas delaktighet och inflytande
- Experimentera för att lära, skala upp och implementera
- Tala med gemensam röst
- Modiga och förändringsorienterade ledare

Principerna ska hjälpa aktörerna att ta tillvara möjligheterna i hela Västra Götaland genom att inspirera och utmana nya arbetssätt. De ska vidare hjälpa till att vidga perspektiven, öka delaktigheten, uppmuntra aktörer att gå före och våga prova det utforskade. De vägledande principerna visar hur det är tänkt att aktörer i Västra Götaland ska ta sig an utmaningar och prioriteringar.

RUS:ens ovanstående komponenter illustreras i Figur 1.

Figur 1. Den regionala utvecklingsstrategins komponenter.

Källa: Remissutgåva av den regionala utvecklingsstrategin för Västra Götaland 2021–2030.

2.4 En anpassad integrering av Agenda 2030 som utgångspunkt

Sett till RUS:ens roll som verktyg för genomförandet av den regionala tillväxtpolitiken i Västra Götaland blir en anpassad integrering av Agenda 2030 per automatik att föredra. Enligt oss på Oxford Research är den centrala orsaken att den anpassade integreringen ger valfrihet för Västra Götaland att själva avgöra vad regionen kan och vill bidra med till de globala hållbarhetsmålen utifrån de egna prioriteringar. En anpassad integrering är enligt oss alltid att föredra framför full integrering av Agenda 2030 i RUS:ar eftersom en anpassad integrering harmoniserar mot den regionala tillväxtpolitikens ambition om att insatser för regional utveckling ska utgå från lokala och regionala förutsättningar.

3. Metod och genomförande

Det finns många definitioner av vad en strategi är och minst lika många förklaringar till varför vissa strategier ses som lyckade medan andra ses som misslyckade. Gemensamt för alla definitioner av strategier är emellertid att en strategi uttrycker den riktning som krävs för att nå förflyttning från ett ursprungligt läge till ett önskat läge.

Även om det finns många faktorer som påverkar hur framgångsrik en strategi är anser vi (Oxford Research) att Rumelts³ kriterier för en framgångsrik strategi är insiktsfull. Kriterierna stämmer också och överlag väl överens med vår erfarenhet av vad som kännetecknar framgångsrika RUS:ar. De kriterier som Rumelt lyfter fram, vilka vi anpassar till den kontext som RUS:ar verkar inom kan sammanfattas av:

- Insikt och diagnos, som definierar de aktuella utmaningarna, samtidigt som den bidrar till att förenklat kommunicerar den komplexitet som regionala utvecklingsfrågor rör sig inom.
- Utveckling av en färdplan som visar på ett övergripande tillvägagångssätt hur de hinder och utmaningar som identifierats i diagnosen ska lösas.
- Utveckling av sammanhängande och samordnade aktiviteter som bygger på varandra och som upprättats för att åstadkomma det som behöver göras mot bakgrund av den diagnos och färdplan som upprättats.

En strategi behöver också bäras av ett system för styrning. Om styrningsmekanismer i termer av kontrollpunkter saknas finns det risk att färdplanen över tid tar en annan riktning än den nödvändiga. Systemet för styrning sammanfaller i de flesta fall med strategins uppföljningssystem då båda bygger på behovet av en förändringslogisk struktur som kan visa på att genomförda aktiviteter verkligen bidrar till/har bidragit till att förflytta regionen från det ursprungliga läget till det önskade läget.

Inom ramen för det regionala tillväxtarbetet genomförs en rad aktiviteter med bäring mot RUS:ens ambitioner. Vanligtvis är det därför svårt att visa på RUS:ens enskilda bidrag till den regionala utvecklingen. Ett kriterium som emellertid kan användas för att visa på RUS:ens unika bidrag till den regionala utvecklingen utgörs av aktiviteter som aktörer i regionen gemensamt beslutat att arbeta med. De samlande aktiviteterna genererar ett gemensamt mervärde för aktörerna och regionen som de enskilda aktörerna var för sig inte skulle uppnå. Arbetet utgör grunden i den regionala tillväxtpolitiken som sedan länge syftat till att samla en mångfald av aktörer i regionen för gemensamma aktiviteter mot gemensamma mål.

3.1 Förändringsteorin som metod för att synliggöra strategins bidrag till Agenda 2030

Det vanliga sättet att skapa styrbarhet och uppföljningsbarhet i en strategi är att relatera strategin till en förändringsteori. Förändringsteorin kan illustreras som en sammanlänkad kedja där direkta utfall och resultat över tid av aktiviteter inom strategin utvecklar regionen från det ursprungliga läget till det önskade läget. Den förändringsteoretiska modellen som baseras på ett steg-för-steg förfarande gör förändringsteorin användbar för att studera hur Agenda 2030 implementeras i RUS:en. Anledningen till

---

³ Rumelt, R, 2011. Good Strategy/Bad Strategy: The Difference and Why it Matters, Crown Business.

förändringsteorins styrka i hållbarhetsbedömningen är att vi genom förändringsteorin kan översätta direkta utfall och resultat i efterföljande led som uppstår genom måluppfyllelsen av Agenda 2030 till de utvecklingssteg som förändringsteoretiskt sker i genomförandet av RUS.

3.2 Målstrukturen är viktigt för tolkningen av Agenda 2030s i strategin

Styrning och uppföljning av en strategi utgår från att det finns mål att relatera utvecklingen mot. I förändringsteori används utfallsmål som relaterar mot vad som direkt förväntas av aktiviteterna. Resultatmål vad utfallet av aktiviteterna kommer leda till och effektmål som visar på vad resultaten på sikt kan förväntas bidra till. I hållbarhetsbedömningen har vi (Oxford Research) valt att se hur skrivningarna i RUS relaterar till Agenda 2030 mål och delmål.

Vi har använt UNDP:s RIA⁴ som är ett verktyg vars syfte är att hjälpa till med integrering av Agenda 2030 i nationella och regionala utvecklingsstrategier. RIA kategoriserar regionala mål utifrån fyra kategorier:

- **Inte relevant:** Hållbarhetsmålet är inte relevant för, eller avser inte att lösa styrningsproblem på regional eller global nivå.
- **Helt i linje med:** Det finns mål i utvecklingsplanen som motsvarar ett globalt hållbarhetsmål, inte bara i text, utan också i omfattning och ambition. I vissa fall har den en definierad indikator för att mäta framsteg och/eller tilldelade resurser.
- **Delvis i linje med:** Det finns mål i utvecklingsplanen som motsvarar ett globalt hållbarhetsmål, men inte helt, i varken omfattning eller ambition, och/eller det finns inga indikatorer för att mäta målets framsteg.
- **Inte alls i linje med:** Hållbarhetsmål finns men är inte överförbart till Agenda 2030s formuleringar.

Ramverket utgår ifrån att det på förhand finns specificerade mål i strategierna och att dessa kan kategoriseras enligt ovan. I förslaget till RUS finns ett övergripande mål ”Tillsammans gör vi Västra Götaland till ett föredöme för omställning till ett hållbart samhälle” Med ett hållbart samhälle menas att Västra Götaland är robust och sammanhållet, jämlikt och öppet samt fossiloberoende och cirkulärt. Däremot finns inga mål relaterade till strategins kraftsamlingar och långsiktiga prioriteringar. Det finns emellertid i RUS:ens löptexter formuleringar kopplat mot kraftsamlingar och långsiktiga prioriteringar från vilka mål kan utläsas. Utifrån dessa skrivningar kommer vi identifiera och kategorisera mål att relatera mot Agenda 2030. På så sätt kommer också hållbarhetsbedömningen att utifrån den förändringsteoretiska modellen ge indikation på om kraftsamlingar och långsiktiga prioriteringar leder mot det övergripande målet. Det övergripande målet i sig bedömer vi är så brett formulerat att det krävs en underliggande mållogik såsom vi framställer den, för att verifiera om det övergripande målet kan komma att nås. Av den anledningen utvärderar vi inte det övergripande målets formulering mot Agenda 2030.

---

⁴ UNDP (2017). Rapid Integrated Assessment (RIA) Facilitating mainstreaming of SDGs into national and local plans.

3.3 Acceleratorer som ett sätt att mäta regionala strategiers bidrag till Agenda 2030

Agenda 2030 är universell med integrerade och odelbara mål. FN gör i beskrivningen av agendan gällande att inget mål kan nås på bekostnad av ett annat och att samtliga mål ska uppfylla den sociala, ekologiska och ekonomiska dimensionen. Figur 2 illustrerar hur målen i Agenda 2030 relaterar till varandra och dess odelbarhet. Till exempel är relationen mellan mål 11 Hållbara städer och mål 3 God hälsa särskilt framträdande och det finns ett tydligt samband mellan dem. Det är med andra ord stor sannolikhet att en aktör som arbetar för att nå mål 11 även indirekt, eller under ett längre tidsperspektiv, även kommer att nå mål 3.

Figur 2. Agenda 2030 odelbara mål, Källa Eurostat

Figur 2. Agenda 2030 accelerator, Källa: Bureau of Policy and Programme Support, United Nations Development Programme⁵

Ett annat sätt att beskriva Agenda 2030s odelbarhet med är i form av acceleratorer. En accelerator är insatsområden som har omfattande kopplingar till ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensioner av utveckling, vilket innebär att interventioner inom dessa områden kan möjliggöra snabba framsteg över olika mål och delmål samtidigt. Det vill säga att specifika mål och delmål kan beröras i olika steg.

⁵ Acceleratorramverket utvecklades under övergripande vägledning av Nik Sekhran och Babatunde Omilola från Sustainable Development Cluster, UNDP Bureau for Policy and programstöd.

Där de mål som berörs i ett första steg är det som sker direkt eller på kort sikt och kan liknas vid ett första utfall av aktiviteterna. Det som sker i ett andra steg tolkas som ett indirekt resultat av det som sker i steg ett. Ramverket kring acceleratorer har utvecklats av UNDP (FN:s utvecklingsprogram) och bygger på en liknande metod⁶ som använts under genomförandet av Agenda 2030s föregångare, de så kallade Milleniemålen. Ramverket är också influerad av ”Combos-metoden”, vilken är den metod som UNDP använt sig av i Latinamerika för att integrera Milleniemålen i utvecklingsarbetet som sker där.

Acceleratormodellen i sin uppbyggnad kan relateras till den steg-för-stegprincip som gäller förändringsteorier. Något som enligt oss (Oxford Research) är viktigt för att i strategier kunna visa på styrbarhet och uppföljningsbarhet. Vi kommer därför att använda FN:s modell för Agenda 2030 acceleratorer i hållbarhetsbedömningen.

3.4 Målkonflikter med hållbarhetsbedömning av RUS

I en RUS som i allmänhet är bred i sin inriktning finns alltid utmaningar med målkonflikter. Aktiviteter med ambition att nå resultat i ett område kan begränsa eller motverka möjligheten att nå resultat för andra aktiviteter inom ett annat område.

Agenda 2030 i sig innehåller en rad olika målkonflikter och uppfyllandet av ett mål kan indirekt vara skadligt för ett annat mål. Ett exempel är målet om hållbar tillväxt (delmål 8.1) som säger att länder ska upprätthålla en BNP-tillväxt på minst sju procent per år i de minst utvecklande länderna. Kritiker menar att det här är indirekt skadligt för de mål som talar om att bekämpa klimatförändringarna (mål 13) och förbättra miljön (15) eftersom ekonomiskt tillväxt allt som ofta har varit synonymt med exploatering av jordens resurser (detta exemplifieras i Figur 2, där relationen mellan mål 8, 13 och 15 inte är särskilt stark).

I dokumentanalysen av RUS:en och utifrån samtal med tjänstemän vid VGR kommer vi uppmärksamma eventuella målkonflikter och på vilket sätt som skrivningarna i RUS:en möter dessa.

3.5 Indikatorer som kan användas

Metoden för hållbarhetsbedömningen, det vill säga förändringsteorin och acceleratoranalysen, ligger till grund för vår bedömning av lämpliga indikatorer. Vikten i indikatorsystemet är att nå uppföljningsbarhet i förändringsteorins olika steg. Det vill säga indikatorer som mappar mot förändringsteorins målnivåer. Vår erfarenhet är att det finns utmaningar med att kunna relatera insatserna i en strategi mot den utveckling som sker regionalt. Detta eftersom den regionala utvecklingen påverkas inte bara av strategins insatser utan också av en rad olika externa faktorer. Med det sagt vill vi hitta formerna för att relatera aktivitetsindikatorer för utfallsmålen som tydligt har bäring mot aktiviteter i programmet och genom förändringsteorin kunna härleda dessa aktiviteter mot en mer övergripande regional utveckling. En utveckling på resultat- och effektnivå vi ser kan följas med registerbaserad data såsom exempelvis Agenda 2030 indikatorerna i Kolada.

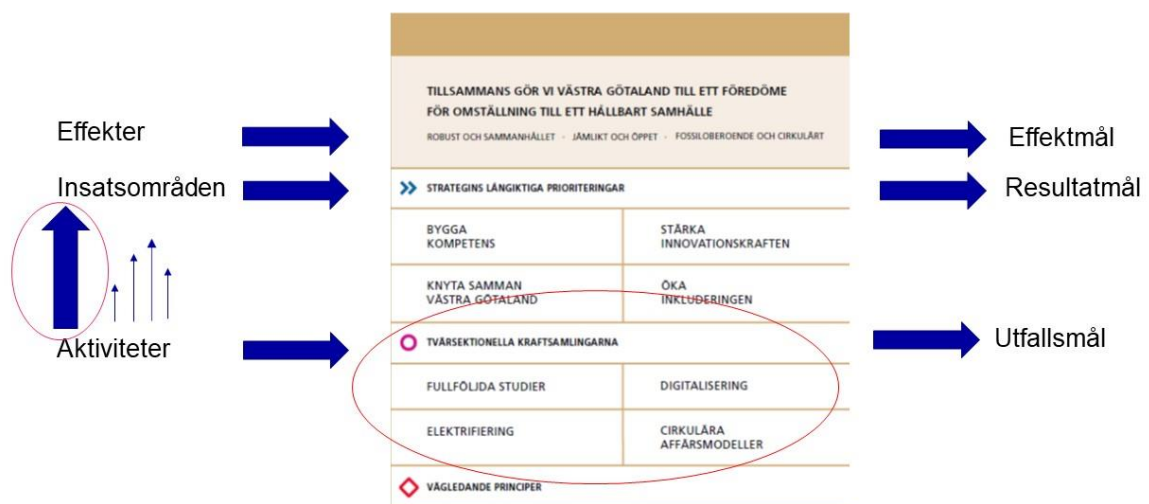
⁶ Metoden kallas för MAF (MDG accelerator framework) och har tillämpats nationellt på 60 länder.

4. Hållbarhetsbedömning av RUS

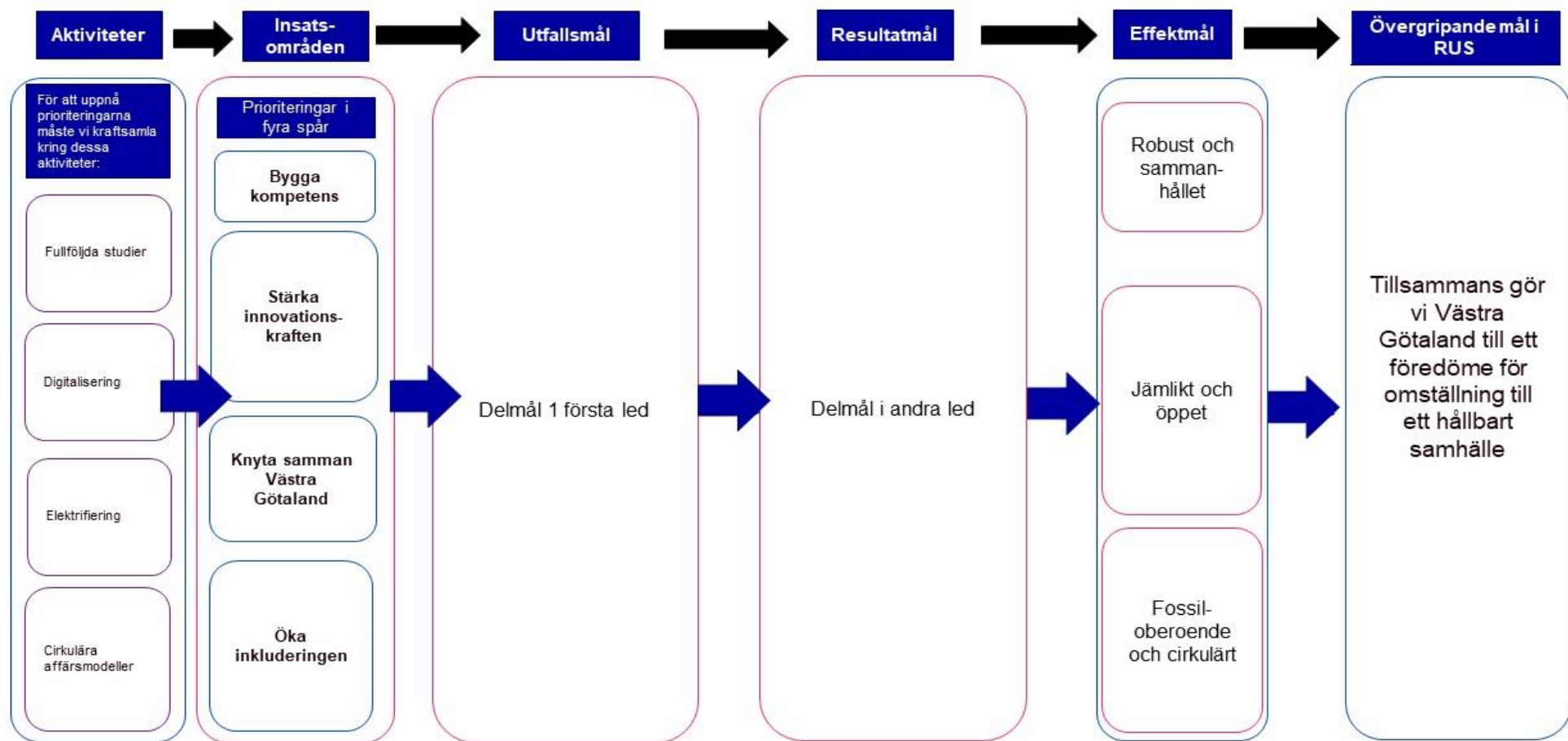
4.1 Den regionala utvecklingsstrategin utifrån ett förändringsteoretiskt perspektiv

Figur 4 och Figur 5 beskriver RUS:en utifrån ett förändringsteoretiskt perspektiv. Vi kommer i vår hållbarhetsbedömning se de tvärsektoriella kraftsamlingarna som förändringsteorins aktiviteter, det vill säga det som aktörerna kraftsamlar kring för att skapa förändring på längre sikt. I genomförandet av RUS består i praktiken varje kraftsamling av en rad aktiviteter. De långsiktiga prioriteringarna relaterar Oxford Research till som strategins insatsområden mot vilka kraftsamlingarna men även andra insatser bidrar. Tillsammans leder prioriteringarna till RUS:ens effekter, vilka är strategins mål och riktning fram till 2030. Rent schematiskt kan vi därmed illustrera RUS:ens aktiviteter med aktivitetsmål, insatsområden med resultatmål och effekter med effektmål.

Figur 3. Den regionala utvecklingsstrategin utifrån ett förändringsteoretiskt perspektiv.

I Figur 6 presenterar Oxford Research den bild vi använder för att koppla ihop strategin från ett nuläge till ett nyläge genom det resonemang om bidrag till Agenda 2030 i ett första och andra steg. Kopplingen till Agenda 2030 illustreras med hjälp av det som sker i utfalls- och resultatmålen. Med förändringsteorin på plats kan vi i det kommande avsnittet gå vidare till acceleratorsanalysen, som är nästa steg i hållbarhetsbedömning.

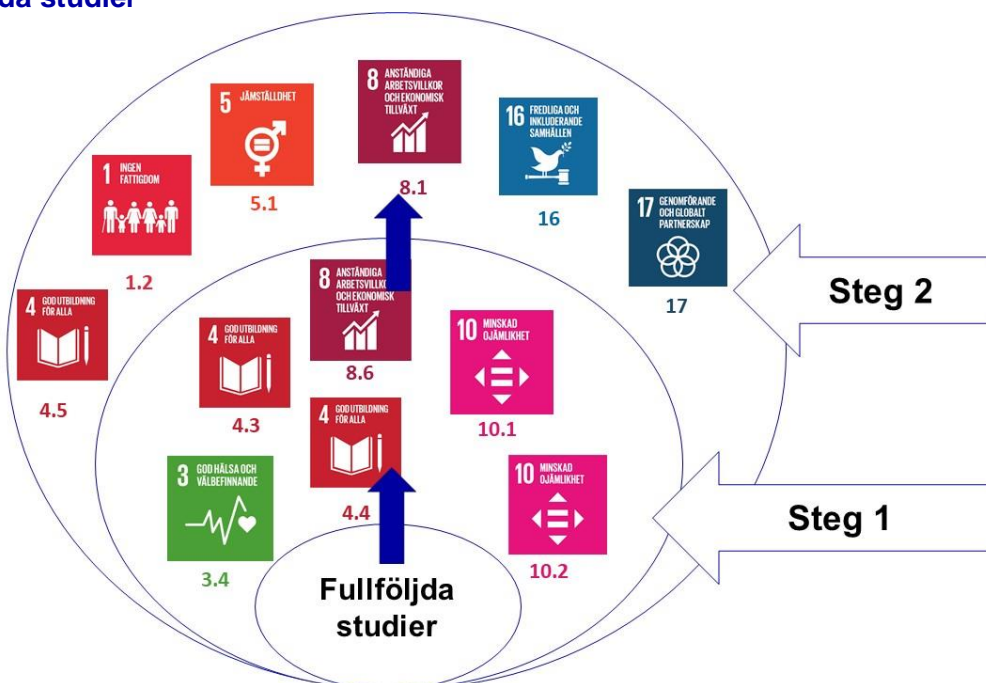
Figur 4. RUS:ens förändringsteori.

4.2 Den regionala utvecklingsstrategin och dess fyra acceleratorer

Som redan beskrivits är en accelerator en samling insatser som har omfattande kopplingar till ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensioner av utveckling, vilket innebär att insatser och aktiviteter inom dessa områden kan möjliggöra snabba framsteg över olika mål och delmål samtidigt och sekventiellt.

RUS:ens kraftsamlingar samlar Västra Götalands aktörer kring aktiviteter inom ett antal områden. Oxford Research har utgått från kraftsamlingarna som centrala aktiviteter i utvecklingsarbetet och att kraftsamlingarna från ett acceleratortänk kan möjliggöra framsteg över olika mål och delmål samtidigt. I vår hållbarhetsbedömning har vi genomfört bedömningen utifrån ett ”två stegs perspektiv”. I första steget studerar vi vilka skrivningar inom respektive kraftsamling som tangerar mål och delmål i Agenda 2030 och i ett andra steg studerar vilka mål och delmål dessa i sin tur berör.

4.2.1 Fullföljda studier

Figur 5. Accelerator 1: Fullföljda studier.

Den första acceleratorn fullföljda studier (Figur 6) fokuserar enligt Oxford Research på graden av en jämlik skola och att ungas förutsättningar att fullfölja sina studier blir bättre, såväl från start som under livets gång. Bland annat genom ökad samverkan mellan aktörer och ökad psykisk hälsa hos barn och unga. Följande skrivningar inom kraftsamling ”Fullföljda studier” bedömer vi är ”Delvis i linje med” målskrivningarna i Agenda 2030 enligt RIA:

”Andelen barn och unga som går vidare från grund- och gymnasieskolan med fullständiga betyg måste öka kraftigt.”

4.3 Lika tillgång till yrkesutbildning och högre utbildning av god kvalitet

Senast 2030 säkerställa alla kvinnor och män lika tillgång till yrkesutbildning och eftergymnasial utbildning, inklusive högskoleutbildning, av god kvalitet till en överkomlig kostnad

---

”Förutsättningarna att klara skolan påverkas av bland annat föräldrarnas utbildningsnivå, inkomst och bakgrund. Stödet kan därför behöva anpassas utifrån livssituationen för respektive barn. Stödet behöver också ta hänsyn till flickor och pojkars olika förutsättningar.”

10.2 Främja social, ekonomisk och social inkludering

Till 2030 möjliggöra och verka för att alla människor, oavsett ålder, kön, funktionsnedsättning, ras, etnicitet, ursprung, religion eller ekonomisk eller annan ställning, blir inkluderade i det sociala, ekonomiska och politiska livet

---

”Skolan behöver bli bättre på att utjämna skillnader genom stöd till elever med sämre förutsättningar.”

10.1 Minska inkomstklyftorna

Till 2030 successivt uppnå och upprätthålla en inkomstillväxt högre än det nationella genomsnittet för de 40 procent av befolkningen som har lägst inkomst

---

”Barnhälsovård, elevhälsa och sjukvård behöver samarbeta för en god och jämlik hälsa och för att främja barnens fysiska och psykiska välmående.”

3.4 Minska antalet dödsfall till följd av icke smittsamma sjukdomar och främja mental hälsa

Till 2030 genom förebyggande insatser och behandling minska det antal människor som dör i förtid av icke smittsamma sjukdomar med en tredjedel samt främja psykisk hälsa och välbefinnande

---

”Unga vuxna som inte fullföljt grundskolan och gymnasiet behöver få ytterligare en chans till utbildning, via exempelvis folkhögskola eller vuxenutbildning.”

4.4 Öka antalet personer med färdigheter för ekonomisk trygghet

Till 2030 väsentligen öka det antal ungdomar och vuxna som har relevanta färdigheter, däribland tekniska färdigheter och yrkeskunskande, för sysselsättning, anständigt arbete och entreprenörskap

8.6 Främja ungas anställning, utbildning och praktik

Till 2020 väsentligt minska den andel ungdomar som varken arbetar eller studerar

---

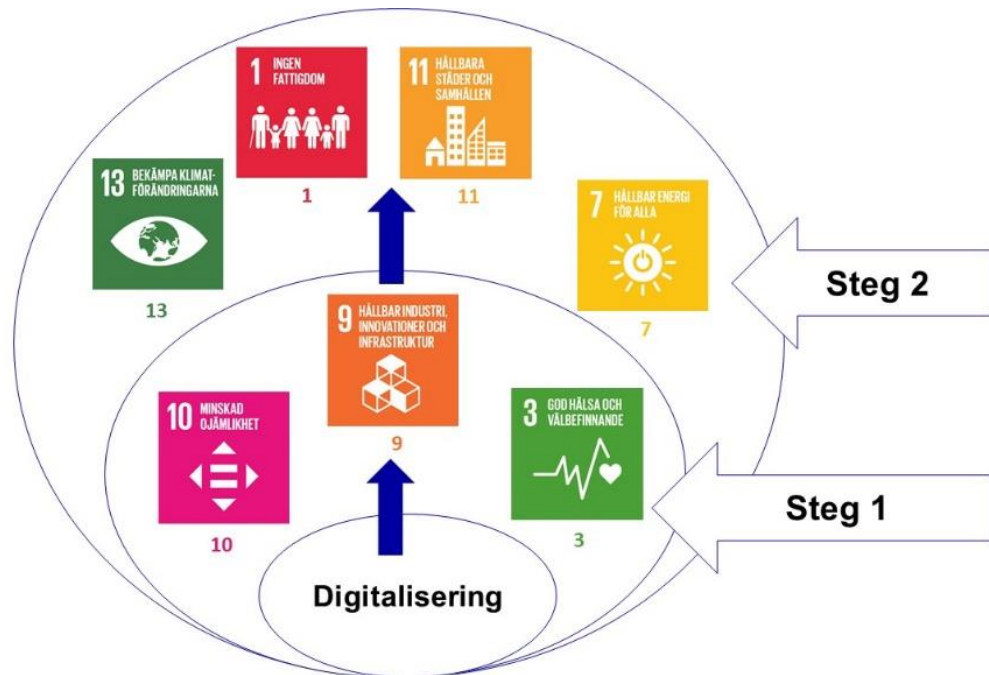
Oxford Research bedömer därmed att acceleratoren i ett första steg tangerar, delmål inom:

- Mål 3 God Hälsa och välbefinnande
- Mål 4 God utbildning för alla
- Mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt
- Mål 10 Minskad ojämlikhet

Ökad sysselsättning och utbildning har en stark korrelation med minskad fattigdom, jämställdhet och goda arbetsvillkor. Ett jämlikt samhälle skapar även ett fredligare och mer inkluderat samhälle, där aktörer samverkar och samarbetar i högre utsträckning än tidigare. Oxford Research bedömer därför att denna accelerator i ett andra steg tangerar mål, men även delmål inom:

- Mål 1 Ingen fattigdom
- Mål 4 God utbildning för alla
- Mål 5 Jämställdhet
- Mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt
- Mål 16 Fredliga och inkluderande samhällen
- Mål 17 Globalt partnerskap

4.2.2 Digitalisering

Figur 6. Accelerator 2: Digitalisering.

Den andra acceleratorm digitalisering (Figur 7) skiljer sig något från de andra tre acceleratorerna, såttillvida att den inte har en lika självklar relation till Agenda 2030 som de andra tre acceleratorena.

En anledning till att insatsområdet i ett första steg inte tangerar delmål i Agenda 2030, eller har särskild bäring i Agenda 2030 är för att digitaliseringen i sig inte är ett självändamål i Agenda 2030 och var till skillnad mot idag vid författandet av Agenda 2030 inte särskilt aktuellt. Enligt Digitaliseringsrådet ska man därför se digitalisering som ett medel som hjälper oss att lösa behov och utmaningar. Det ska ses som ett viktigt verktyg för att nå målen för hållbar utveckling. Vad vi gör, hur vi gör och vad som går att göra.⁷ Det är därför svårt att relatera till olika skrivningar under denna kraftsamling och analysera huruvida de har bäring mot mål och delmål i Agenda 2030.

Oxford Research ser att den andra acceleratorm trots det tangerar en del mål i Agenda 2030. Det handlar dels om att skapa bättre förutsättningar för invånarna att få tillgång till information, få inflytande i och vara delaktiga i samhällsutvecklingen, dels att bryta det digitala utanförskapet och ge alla jämlika förutsättningar att delta i samhället. Följande skrivningar inom kraftsamling ”Digitalisering” är enligt Oxford Research ”Delvis i linje med” målskrivningarna i Agenda 2030 enligt RIA:

⁷ Digitaliseringsrådet, Världens digitala agenda: <https://digitaliseringsradet.se/vaerldens-digitala-agenda/>

<i>”Den offentliga sektorns möjligheter att effektivisera och utveckla sin service genom digitalisering är stor. Ett exempel är arbetet med vårdinformationsmiljöer inom hälso- och sjukvården”</i>	3. God hälsa och välbefinnande – Säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar
<i>”Digitaliseringen kan även skapa bättre förutsättningar för invånarna att få tillgång till information, få inflytande i och vara delaktiga i samhällsutvecklingen. Det är samtidigt viktigt att bryta det digitala utanförskapet och ge alla jämlika förutsättningar att delta.”</i>	10. Minskad ojämlikhet – Minska ojämlikheten inom och mellan länder
<i>”Den snabba utvecklingen av artificiell intelligens (AI) förväntas göra ett betydande avtryck på en mängd olika områden, men AI kräver samtidigt stora mängder data med hög kvalitet. Tillgången på öppna data, digital information som fritt kan användas, bidrar till digital utveckling och innovation.”</i>	9. Hållbar industri, innovationer och infrastruktur – Bygga motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering samt främja innovation

---

Oxford Research bedömer därmed att acceleratorn i ett första steg tangerar, delmål inom:

- Mål 3 God Hälsa och välbefinnande
- Mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur
- Mål 10 Minskad ojämlikhet

VGR gör gällande att digitalisering också har stor bäring på området kompetens och utbildning. Det vill säga att aktörer i Västra Götaland fram till 2030 ska kraftsamla kring höjd kompetens gällande digitaliseringens möjligheter samt höjd kunskap om olika digitaliseringsverktyg, vilket kan säga tangerar mål 4 om God utbildning för alla i Agenda 2030. Det beskrivs bland annat så här i remissutgåvan av RUS:en.

”Teknikutvecklingen bär på en stor innovationspotential. Samtidigt saknas tillräcklig digital kompetens och möjligheter att utveckla, testa och demonstrera nya lösningar. För att nyttja möjligheterna krävs att privat och offentlig sektor drar åt samma håll. Utbildning, fortbildning och kompetensväxling måste samspela för att möta förändringarna i industrin, där vissa yrken i dag fasas bort medan andra kommer till. Digitaliseringen ger till exempel ett ökat behov av kompetens inom programmering.”

I dagsläget ser Oxford Research dock inte att skrivningarna tangerar mål 4. Orsaken är att delmålen inom mål 4 inte berör just särskilda kompetenser, såsom digitalisering. Samt att delmålen i Agenda 2030 är svagt formulerade sett till ovan citat. Det stärker med andra ord tesen om att digitaliseringen i sig inte är ett självändamål i Agenda 2030, utan snarare ska ses som ett verktyg för att nå Agenda 2030.

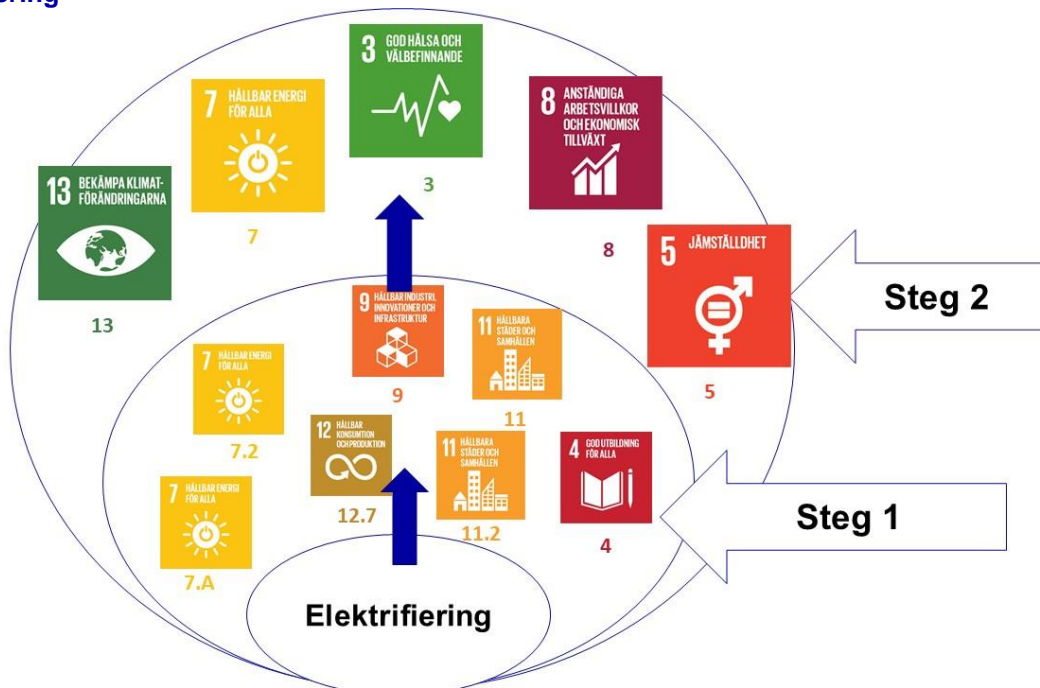
Ett alternativ kan vara att omformulera delar av denna kraftsamling för att öka antalet mål som tangeras, såsom mål 4. Till exempel kan ovan citat ändras till att inkludera mål 4 genom att trycka på behovet av ”relevanta färdigheter”, såsom formulerat i delmål 4.4, ”till 2030 väsentligen öka det antal ungdomar

och vuxna som har **relevanta färdigheter**, däribland tekniska färdigheter och yrkeskunskande, för sysselsättning, anständigt arbete och entreprenörskap”.

Ökad inkludering och jämlika förutsättningar att delta i samhället bidrar i sin tur till minskad fattigdom. De nya digitala lösningarna kan även påverka mål om hållbara städer, tillgång till hållbara energilösningar och minskad påverkan på klimatet. Oxford Research bedömer därför att denna accelerator i ett andra steg tangerar mål inom:

- Mål 1 Ingen fattigdom
- Mål 7 Hållbar energi för alla
- Mål 11 Hållbara städer och samhällen
- Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna

4.2.3 Elektrifiering

Figur 7. Accelerator 3: Elektrifiering.

Den tredje acceleratoren elektrifiering (Figur 8): tar enligt Oxford Research fasta vid vikten av omställning till en mer elektrifierad industri och transportsektor, samt vikten av innovationsupphandlingar. Följande skrivningar inom kraftsamling ”Elektrifiering” är enligt Oxford Research ”Delvis i linje med” målskrivningarna i Agenda 2030 enligt RIA:

”Elektrifieringen av industrin och transportsektorn är en viktig del i arbetet för att minska klimatpåverkan. Den är samtidigt en av vår tids största industriella omställningar. För att omställningen ska lyckas krävs tillgång till rätt kompetens i alla led, både inom nya och befintliga kompetensområden.”

4. God utbildning för alla – Säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla

---

”Den nya tekniken behöver internationellt konkurrenskraftiga miljöer och labb för forskning, test och demonstration.”

9. Hållbar industri, innovationer och infrastruktur – Bygga motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering samt främja innovation

7-A Tillgängliggör forskning och teknik samt investera i ren energi

Till 2030 stärka det internationella samarbetet för att underlätta tillgång till forskning och teknik inom ren energi, inklusive förnybar energi, energieffektivitet samt avancerad och renare fossilbränslebase-rad teknik, samt främja investeringar i energiinfrastruktur och ren energiteknik.

”Innovationsupphandling är ett verktyg för att produkter och tjänster ska kunna utvecklas och tillverkas.”

12.7 Främja hållbara metoder för offentlig upphandling

Främja hållbara offentliga upphandlingsmetoder, i enlighet med nationell politik och nationella prioriteringar.

”I fysisk planering på kommunal och regional nivå behöver hänsyn tas till behov och förutsättningar för elproduktion och eldistribution. Produktionen av icke fossil energi är inte tillräcklig för att klara det framtida behovet vid en omfattande elektrifiering. Vi behöver planera för att lokalisera ny inhemsk förnybar elproduktion och lagring.”

7.2 Öka andelen förnybar energi i världen

Till 2030 väsentligen öka andelen förnybar energi i den globala energimixen.

”Elnätens distributionskapacitet behöver också byggas ut för att möta den stigande lokala efterfrågan på eleffekt.”

11 Hållbara städer och samhällen – Göra städer och bosättningar inkluderande, säkra och motståndskraftiga och hållbara

---

”För att elektrifiera transportsystemet behöver vi prioritera att bygga ut laddinfrastruktur. Samhället behöver planera för och säkerställa en elförsörjning som möter behov och förväntningar på leveranssäkerhet och fossiloberoende.”

11.2 Tillgängliggör hållbara transportsystem för alla

Senast 2030 tillhandahålla tillgång till säkra, ekonomiskt överkomliga, tillgängliga och hållbara transportsystem för alla. Förbättra trafiksäkerheten, särskilt genom att bygga ut kollektivtrafiken, med särskild uppmärksamhet på behoven hos människor i utsatta situationer, kvinnor, barn, personer med funktionsnedsättning samt äldre personer.

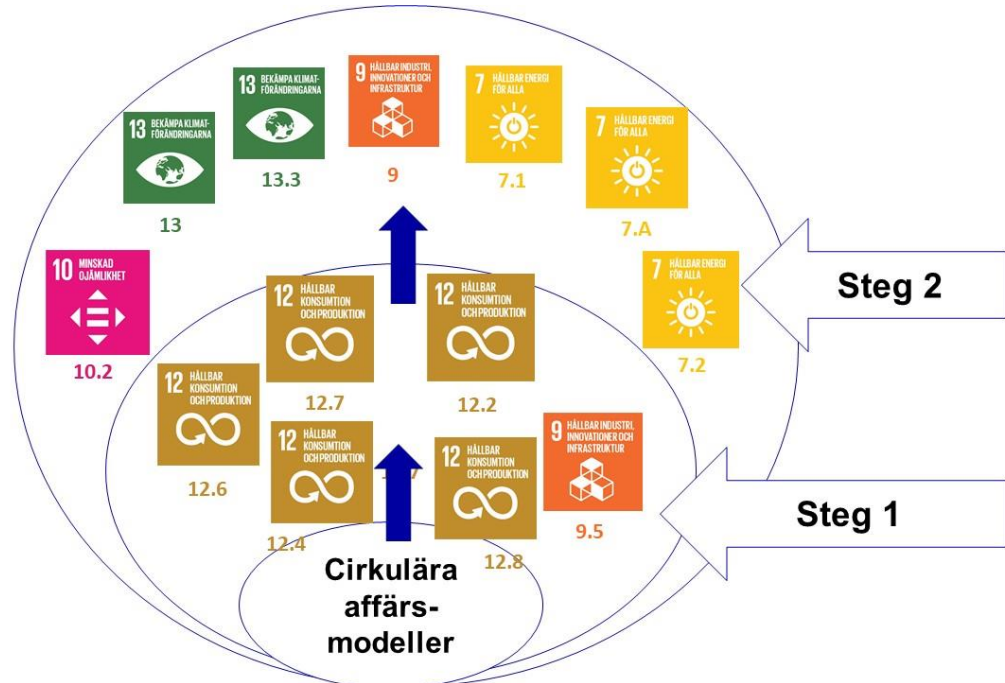
Oxford Research bedömer därmed att acceleratorn i ett första steg tangerar, mål, men även delmål inom:

- Mål 4 God utbildning för alla
- Mål 7 Hållbar energi för alla
- Mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur
- Mål 11 Hållbara städer och samhällen
- Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion

Hållbar energi, infrastruktur och hållbar konsumtion har en stark positiv korrelation med ökad god hälsa bland befolkningen, på grund av exempelvis minskade avgaser. Det bidrar även till arbetet med att bekämpa klimatförändringarna. Hållbara industrier och innovationer inom elektrifiering skapar i sin tur ökade arbetstillfällen och ökad sysselsättning bland befolkningen. Satsningen på ökade kompetenser inom elektrifiering kan ha en positiv påverkan på jämställdheten i samhället, då allt fler kvinnor exempelvis väljer ett yrke med bäring på elektrifiering. Oxford Research bedömer därför att denna accelerator i ett andra steg tangerar mål, men även delmål inom:

- Mål 3 God Hälsa och välbefinnande
- Mål 5 Jämlikhet
- Mål 7 Hållbar energi för alla
- Mål Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt
- Mål 11 Hållbara städer och samhällen
- Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna

4.2.4 Cirkulära affärsmodeller

Figur 8. Accelerator 4: Cirkulära affärsmodeller.

Den fjärde acceleratoren cirkulära affärsmodeller (Figur 9) lyfter enligt Oxford Research vikten av att ”produkter och tjänster som baseras på förnybar energi och råvaror från jord, skog och vatten är nyckeln till att bryta beroendet av olja och andra fossila resurser.”. Följande skrivningar inom kraftsamling ”Cirkulära affärsmodeller” är enligt Oxford Research ”Delvis i linje med” målskrivningarna i Agenda 2030 enligt RIA:

”Produkter och tjänster som baseras på förnybar energi och råvaror från jord, skog och vatten är nyckeln till att bryta beroendet av olja och andra fossila resurser. Samtidigt måste metaller och material som inte kan ersättas med biobaserade råvaror cirkuleras tillbaka in i produktionen.”

12.2 Hållbara förvaltnings och användning av naturresurser.

Senast 2030 uppnå en hållbar förvaltning och ett effektivt nyttjande av naturresurser.

”Genom att näringslivet satsar på klimatanpassade produkter, bränslen, material och produktionsprocesser och testar dessa i nya affärsmodeller, öppnas många möjligheter för andra samhällssektorer att både haka på och driva processen vidare.”

9.5 Öka forskningsinsatser och teknisk kapacitet inom industrisektorn

Förbättra den vetenskapliga forskningen och industrisektorens tekniska kapacitet i alla länder, i synnerhet utvecklingsländerna, bland annat genom att till 2030 uppmuntra innovation och väsentligt öka det antal personer som arbetar

---

	med forskning och utveckling per 1 miljon människor liksom de offentliga och privata utgifterna för forskning och utveckling.
<i>”Värdekedjor och materialflöden måste vara transparenta för att möjliggöra dels att graden av återanvändning är hög i flera led, dels att skadliga ämnen undviks.”</i>	12.4 Ansvarsfull hantering av kemikalier och avfall Senast 2020 uppnå miljövänlig hantering av kemikalier och alla typer av avfall under hela deras livscykel, i enlighet med överenskomna internationella ramverket, samt avsevärt minska utsläppen av dem i luft, vatten och mark i syfte att minimera deras negativa konsekvenser för människors hälsa och miljön.
<i>”Samtidigt behöver vi stimulera en ökad efterfrågan på biobaserade och cirkulära produkter och tjänster. Där kan offentlig sektor vara en föregångare genom att ställa krav, upphandla och bidra till att skapa miljöer för att utveckla, testa och demonstrera nya affärsmodeller.”</i>	12.7 Främja hållbara metoder för offentlig upphandling Främja hållbara offentliga upphandlingsmetoder, i enlighet med nationell politik och nationella prioriteringar. 12.6. Uppmuntra företag att tillämpa hållbara metoder och hållbarhetsredovisning Uppmuntra företag, särskilt stora och multinationella företag, att införa hållbara metoder och att integrera hållbarhetsinformation i sin rapporteringscykel.
<i>”Genom användardriven affärsutveckling, exempelvis tjänstedesign, underlättar och stimulerar vi en hållbar konsumtion och livsstil.”</i>	12.6. Uppmuntra företag att tillämpa hållbara metoder och hållbarhetsredovisning Uppmuntra företag, särskilt stora och multinationella företag, att införa hållbara metoder och att integrera hållbarhetsinformation i sin rapporteringscykel.
<i>”Det civila samhället, kulturlivet och folkbildningen kan inspirera och öka invånarnas förmåga att ställa om till en hållbarlivsstil, bland annat genom att öka intresset för återbruk, delning och klimatsmarta designlösningar.”</i>	12.8 Öka allmänhetens kunskap om hållbara livsstilar Senast 2030 säkerställa att människor överallt har den information och medvetenhet som behövs för en hållbar utveckling och livsstilar i harmoni med naturen.

Oxford Research bedömer därmed att acceleratorm i ett första steg tangerar, mål, men även delmål inom:

- Mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur
- Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion

I samtal med sakkunniga på VGR har det framkommit att strategin även avser att bidra till mål 14 Hav och marina resurser samt mål 15 ekosystem och biologisk mångfald. Bland annat lyfter skrivningar inom denna kraftsamling vikten av biobaserade innovationer, såsom formulerat nedan:

”Nya biobaserade innovationer behöver utvecklas och testas i stor skala, vilket ställer krav på strategiska satsningar samt på en gemensam och effektiv planering.”

”För att skapa en biobaserad och cirkulär ekonomi krävs en resurseffektiv utvinning och produktion som inte äventyrar den biologiska mångfalden trots att uttaget av biomassa ökar. Det krävs också nya affärsmodeller som fokuserar på lönsamhet och långsiktig ekonomisk hållbarhet.”

Oxford Research ser emellertid inte att ovanstående inspel tangerar mål 14 och 15. Vi tror att det beror på två saker. Dels utgår vår analys enbart från hur RUS:en är formulerad. Det är därför svårt för Oxford Research att känna till eventuella bakomliggande diskussioner eller det som av regionens tjänstemän är underförstått. Dels ser vi att delmål och mål inom mål 14 och 15 är mer specifikt formulerande. Till exempel delmål 15.1 ”Till 2020 bevara, återställa och hållbart använda ekosystem på land och i sötvatten och deras ekosystemtjänster, särskilt skogar, våtmarker, berg och torra områden, i enlighet med de skyldigheter som anges i internationella överenskommelser.” eller delmål 15.2 ”Till 2020 främja genomförandet av hållbart brukande av alla typer av skogar, stoppa avskogningen, återställa utarmade skogar och kraftigt öka nybeskogningen och återbeskogningen i hela världen” och att det sett utifrån Västra Götalands ambitioner och förutsättningar inte går att möta upp dessa. De är med andra ord inte särskilt relevanta för Västra Götaland, sett utifrån Västra Götalands egna förutsättningar.

Hållbar konsumtion och ett hållbart nyttjande av naturresurser som görs i kombination med forskning och industrin skapar i sin tur effekter på mål om hållbar energi. Det bidrar också till arbetet med att bekämpa klimatförändringarna. Västra Götalands kraftsamlingar med att inkludera det civila samhället, kulturlivet och fortbildningen för att öka kunskap om hållbara livsstilar har i sin tur påverkan på mål 10.2, det vill säga att alla människor oavsett bakgrund inkluderas i det arbetet. Oxford Research bedömer därför att denna accelerator i ett andra steg tangerar mål, men även delmål inom:

- Mål 7 Hållbar energi för alla
- Mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur
- Mål 10 Minskad ojämlikhet
- Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna

Sammantaget tangerar de fyra acceleratorerna 13 av 17 mål (steg 1 och 2). Mål 3 God hälsa och välbefinnande, Mål 7 Hållbar energi för alla, Mål 9 Hållbara industrier, innovationer och infrastruktur, Mål 10 Minskad ojämlikhet och mål 13 Bekämpa klimatförändringarna är särskilt framträdande bland tre av fyra acceleratörer. På kort sikt tangerar tre av fyra acceleratörer både mål, och delmål inom, mål 9 Hållbara industrier, innovationer och infrastruktur. På lång sikt tangerar tre av fyra acceleratörer mål 7

Hållbar energi för alla och mål 13 Bekämpa klimatförändringarna. Mål 5 Jämställdhet, mål 10 Minskad ojämlikhet och mål 17 Globalt partnerskap är särskilt framträdande i den första kraftsamlingen. Fullföljda studier som också är tydliga i RUS:ens vägledande principer. Mål 10 Minskad ojämlikhet finns även i kraftsamlingen Digitalisering och Cirkulära affärsmodeller. Mål 15 om biologisk mångfald, Mål 14 Hav och maritima resurser, Mål 6 Rent vatten och Mål 2 Ingen hunger är enligt Oxford Research egen bedömning inte framträdande bland acceleratoreorna.

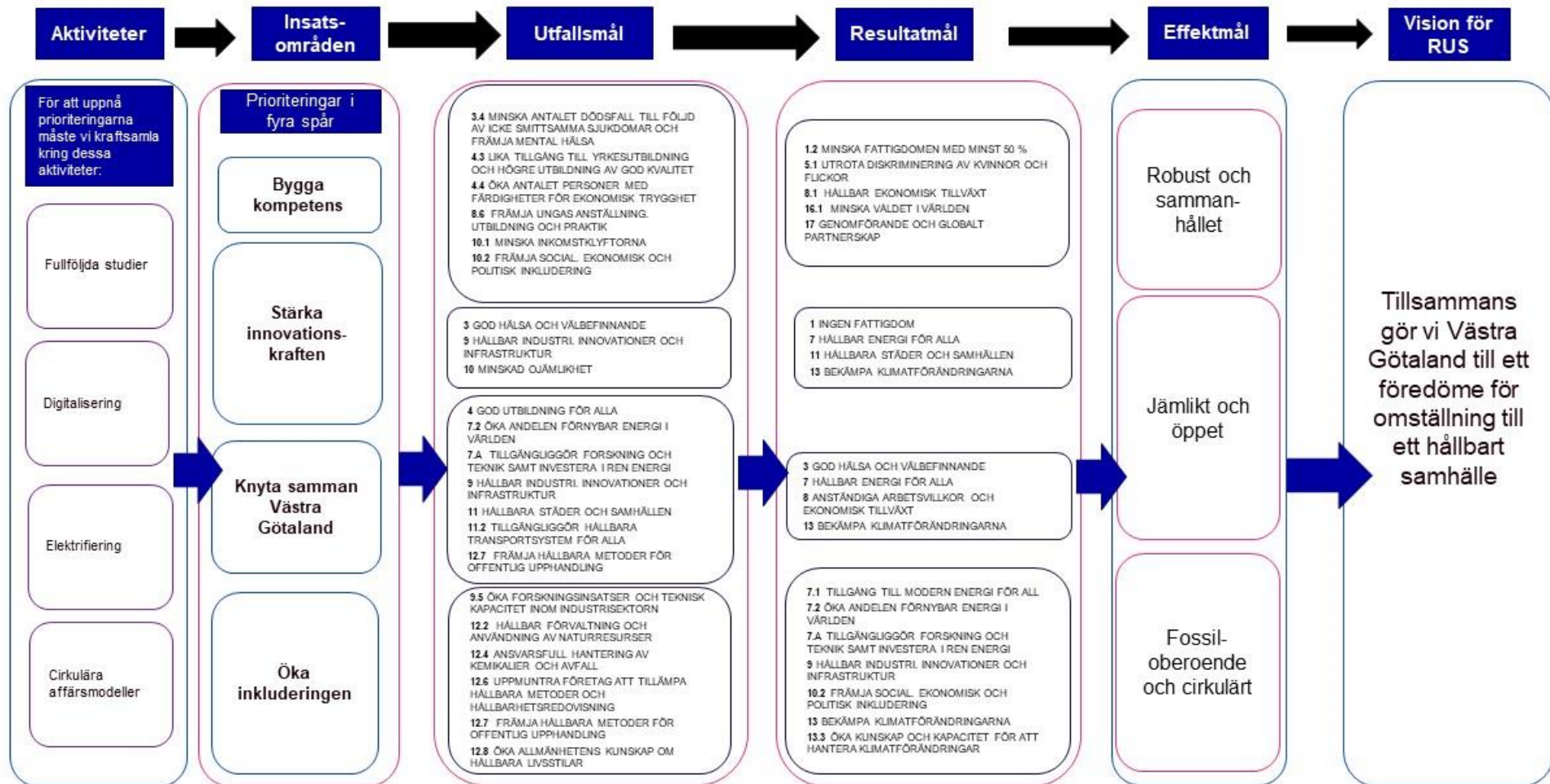
4.3 utifrån en förändringsteoretisk ansats

De fyra acceleratoreorna leder mot förändringslogikens utfallsmål och resultatmål. Det vill säga att steg 1 i acceleratoren är de aktiviteter som aktörerna kraftsamlar kring och berör direkt, medan steg 2 i acceleratoren utgör resultatmålen av de kraftsamlade aktiviteterna. Detta förhållande illustreras i Figur 11.

Figur 11 är samma figur som Figur 6, där förhållandet mellan RUS:ens olika beståndsdelar exemplifieras och hur vi ser att strategin hänger ihop från insatser till effekter, det vill säga från ett nuläge till ett nyläge. Det som skiljer figurerna åt är att vi nu har inkluderat respektive mål och delmål i Agenda 2030 som berörs i de två olika stegen, steg 1 under utfallsmål och steg 2 under resultatmål.

Utfallsmålen, resultatmålen och effektmålen representerar vad RUS bidrar till i Agenda 2030.

Figur 9. Acceleratorerna utifrån en förändringsteoretiskansats.

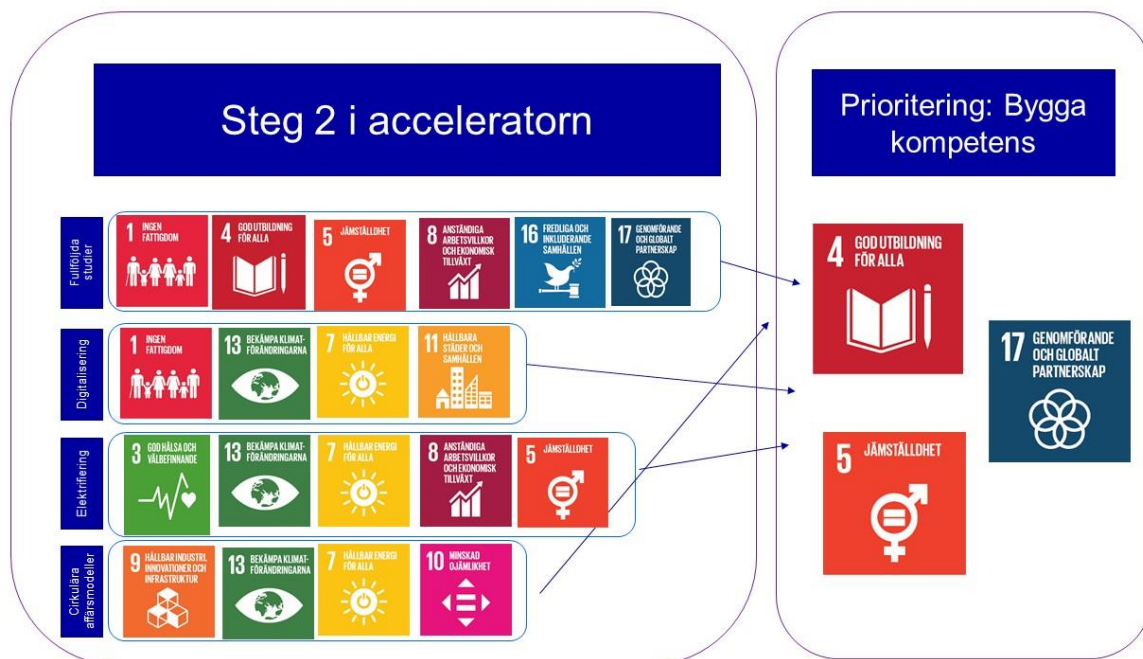

4.4 Den regionala utvecklingsstrategins långsiktiga prioriteringar i relation till Agenda 2030

För att säkerställa RUS:ens logik och huruvida kraftsamlingarna tvärssektoriellt bidrar till de målskrivningar som finns inom varje långsiktig prioritering kan man återanvända ramverket för acceleratorerna. Ett sätt att använda ramverket är att analysera respektive långsiktig prioritering som RUS:ens resultatmål och det som kommer ske på längre sikt i Västra Götaland. Det vill säga att acceleratorm i ett första steg, och på kort sikt tangerar flera delmål och mål i Agenda 2030. Detta i sin tur leder till indirekta resultat på längre sikt, steg 2 i en accelerator. I RUS:ens fall blir det de mål och aktiviteter som finns skrivna i de långsiktiga prioriteringarna.

Nästa steg i hållbarhetsbedömningen har varit att dels undersöka vilka mål i Agenda 2030 som de långsiktiga prioriteringarna tangerar utifrån RIA-ramverket. Detta eftersom Västra Götaland genomför insatser och aktiviteter för Agenda 2030 också under de långsiktiga prioriteringarna och som nödvändigtvis inte behöver ske inom ramen för de fyra kraftsamlingarna. Dels undersöka huruvida steg 2 i acceleratorerna är densamma som målen inom prioriteringarna för att se huruvida de tvärssektoriella kraftsamlingarna framkommer i de långsiktiga prioriteringarna, för att säkerställa förändringsteorins mållogik.

4.4.1 Bygga kompetens

Figur 10 .Steg två acceleratorm och prioritering Bygga kompetens.

Långsiktiga prioriteringen ”Bygga kompetens”:

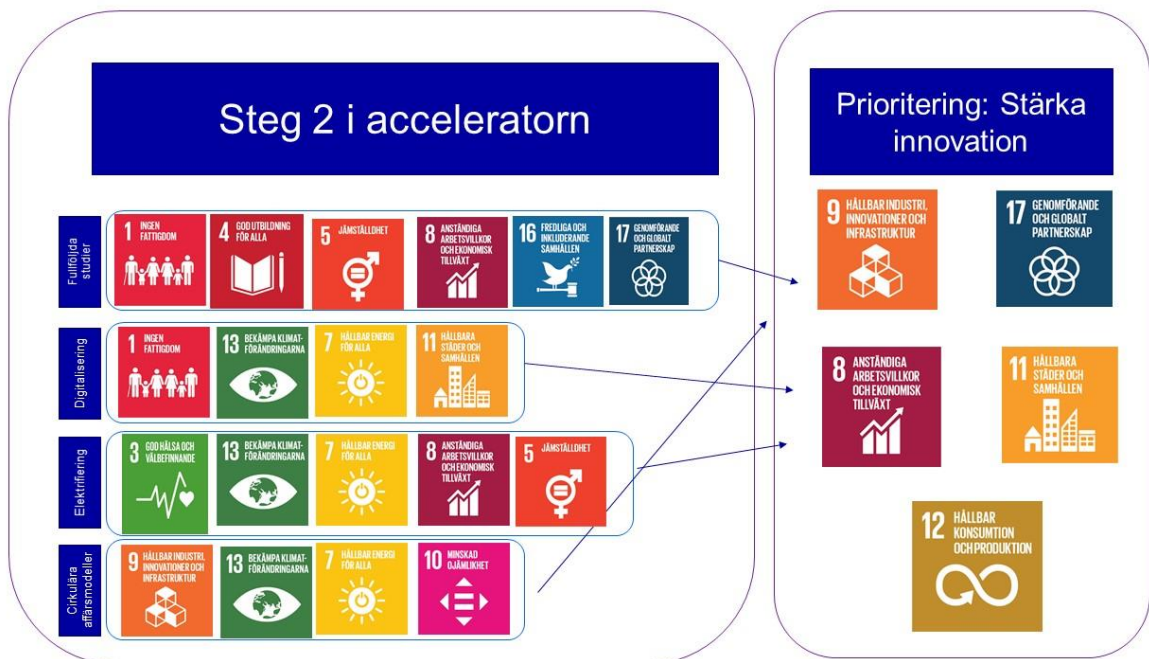
- Tangerar mål 4 God utbildning för alla, mål 5 Jämställdhet och mål 17 Globalt partnerskap, med särskild betoning på mål 4.

- Handlar enligt Oxford Research mycket om att tillvarata den kompetens som redan finns i Västra Götaland samt skapa ny kompetens inom en rad olika områden. Såsom att aktörer i Västra Götaland bidrar till ökad kunskap inom digitalisering och innovation och därmed skapar bättre matchning för arbetsmarknadens aktörer och parter, ökar samverkan, samt bidrar till inkludering i samhället.

Oxford Researchs bedömning är att en stor del av acceleratoreorna finns synliga i den långsiktiga prioriteringen, men att de möjligen behöver stärkas upp. Både acceleratorm fullföljda studier och elektrifiering speglas i den långsiktig prioriteringen bygga kompetens. Till exempel finns alla tre mål (4, 5 och 17) i acceleratorm fullföljda studiers andra steg.

Vidare betonar prioriteringen vikten av digitaliseringen och dess möjligheter, men som tidigare nämnt är digitalisering inte ett uttalat mål i Agenda 2030, utan snarare ett verktyg, vilket gör att den acceleratorm mer eller mindre faller bort i en analys av Agenda 2030.

4.4.2 Stärka innovation

Figur 11. Steg två acceleratorm och prioritering Stärka innovation.

Långsiktiga prioriteringen ”Stärka innovation”:

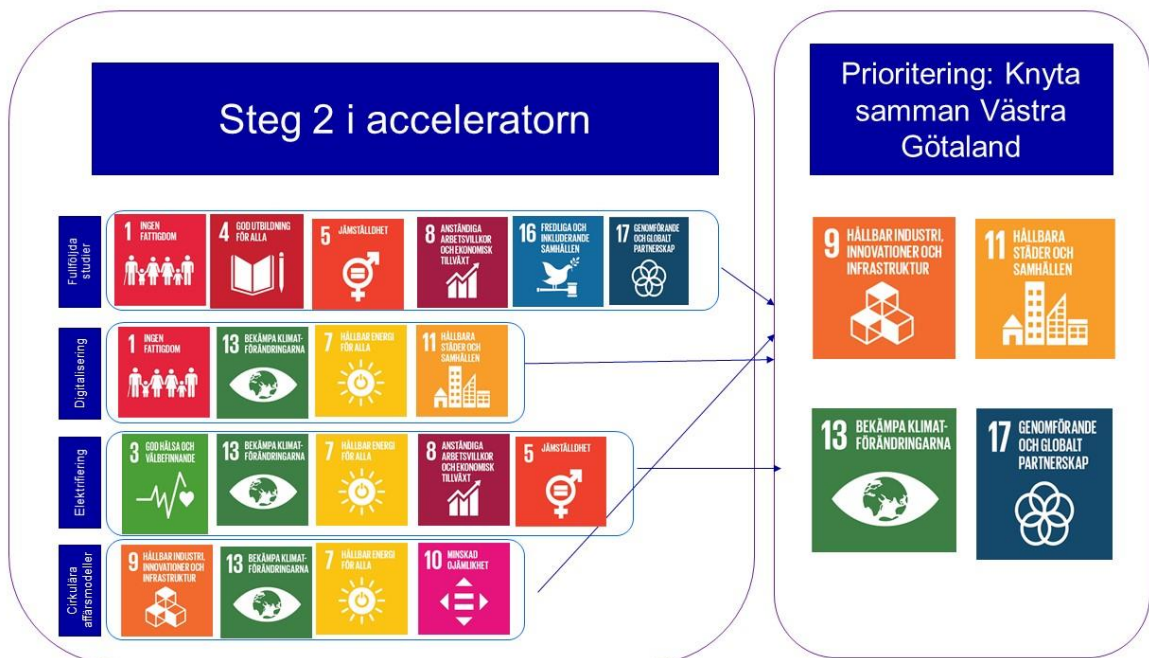
- Tangerar mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur, mål 11 Hållbara städer och samhällen, mål 12 Hållbar konsumtion och produktion och mål 17 Globalt partnerskap.

- Gör enligt Oxford Research gällande att det handlar om att utveckla idéer med potential att skynda på omställningen och skapa värde i privat och offentlig sektor, och att det omfattar insatser för ett ökat entreprenörskap och nyföretagande.

Det som sker i samtliga accelerators andra steg finns såsom det illustreras i Figur 13 representerat inom denna långsiktiga prioritering. Det går att se en mållogik mellan kraftsamlingarna och den långsiktiga prioriteringen. Till exempel finns mål 17 i acceleratorm fullföljda studier, mål 11 i acceleratorm digitalisering, mål 8 i acceleratorm elektrifiering och mål 9 i cirkulära affärsmodeller. Att mål 12 om hållbar konsumtion utgör en del av denna långsiktiga prioritering är inte konstigt, trots att den inte finns med i någon av acceleratorernas andra steg.

Som beskrivs i avsnitt 4.3 ger ramverket kring acceleratorm att de insatsområden som berörs i ett första steg är det som sker direkt eller på kort sikt och kan liknas vid ett första resultat av aktiviteterna som sker inom acceleratorm. Det som sker i ett andra steg bör tolkas som ett indirekt resultat av det som sker i steg 1. Det är därför viktigt att se att det som sker i steg 1 i en accelerator inte behöver vara något som avstannar i steg 2. Eftersom mål 12 var framträdande i steg 1 för acceleratorm cirkulära affärsmodeller, går det att dra slutsatsen att de insatser som görs inom mål 12, inom kraftsamling cirkulära affärsmodeller, även har en påverkan på det som sker på lång sikt, det vill säga inom den långsiktiga prioriteringen.

4.4.3 Knyt samman Västra Götaland

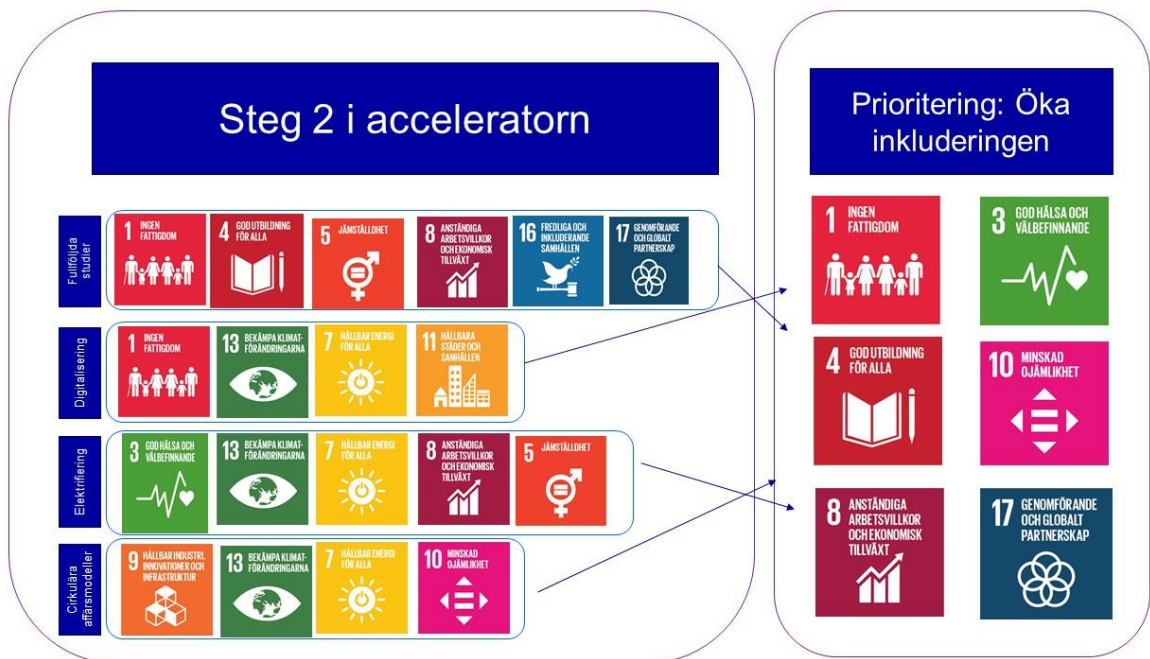
Figur 12. Steg två acceleratorm och prioritering Knyt samman Västra Götaland.

Långsiktiga prioriteringen ”Knyt samman Västra Götaland”:

- Tangerar mål 9 Hållbara industrier, innovationer och infrastruktur, mål 11 Hållbara städer och samhällen, mål 13 Bekämpa klimatförändringarna och mål 17 Globalt partnerskap.
- Handlar enligt Oxford Research om att öka närheten mellan olika delar i länet men också med grannregioner, övriga Sverige och andra länder. Samtidigt som Västra Götaland tar vara på sin position och geografiska ställning.

Samtliga acceleratorer framkommer inom prioriteringen och det finns ett tydligt förhållande mellan acceleratorerna och den långsiktiga prioriteringen det vill säga att samtliga acceleratorer indirekt påverkar den långsiktiga prioriteringen.

4.4.4 Öka inkluderingen

Figur 13. Steg två acceleratom och prioritering Öka inkluderingen

Den långsiktiga prioriteringen ”Öka inkluderingen”:

- Tangerar mål 1 Ingen fattigdom, mål 3 God hälsa och välbefinnande, mål 4 God utbildning för alla, mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, mål 10 Minskad ojämlikhet och 17 Globalt partnerskap.
- Oxford Research tolkar det som att ett inkluderat samhälle handlar om att förbättra förutsättningarna för invånare som står långt ifrån arbetsmarknaden att försörja och utbilda sig. Att öka människors tillit till varandra, till samhället och till demokratin.

I likhet med de två föregående långsiktiga prioriteringarna, stärka innovation och knyta samman Västra Götaland, gäller samtliga acceleratorer för prioriteringen och det finns ett tydligt förhållande mellan

acceleratorerna och den långsiktiga prioriteringen det vill säga att samtliga acceleratörer indirekt påverkar den långsiktiga prioriteringen.

Sammanfattningsvis ser vi att samtliga kraftsamlingar framträder i tre av fyra långsiktiga prioriteringar. Inom den långsiktiga prioriteringen ”Bygga kompetens” finns två kraftsamlingar: fullföljda studier och elektrifiering. Gemensamt för alla långsiktiga prioriteringar är mål 17 Genomförande och globalt partnerskap. Mål 17 speglar Västra Götalands höga ambitioner om att samverka och tillsammans axla de insatser som nämns i RUS. Den framträder i samtliga prioriteringar. Mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur samt mål 11 Hållbara städer och samhällen framträder inom två av fyra långsiktiga prioriteringar. Mål 4 God utbildning för alla framträder särskilt inom långsiktiga prioriteringen bygga kompetens.

4.5 De fem vägledande principernas bidrag till agenda 2030

Syftet med de fem vägledande principerna är att hjälpa aktörerna i Västra Götaland att tillvarata möjligheterna i hela Västra Götaland genom att inspirera och utmana nya arbetssätt. De ska vidare hjälpa till att vidga perspektiven, öka delaktigheten, uppmuntra aktörer att gå före och våga prova det utforskade. I strategin beskrivs de vägledande principerna som ett verktyg att integrera Agenda 2030 i genomförandet. Oxford Research bedömning är densamma och ser att principerna utifrån RIA kategoriseringen i sig är delvis i linje med en av tre principer som Agenda 2030 bygger på, principen om att ingen ska lämnas utanför.

Vidare är vår bedömning att de vägledande principerna också är i linje med Agendas 2030s tre komponenter:

- Ingressen – ”Denna Agenda är en handlingsplan för människorna, planeten och vårt välstånd. Den syftar också till att befästa världsfreden under ökad frihet. Vi erkänner att avskaffandet av alla former och dimensioner av fattigdom, inklusive extrem fattigdom, är den största globala utmaningen och en oundgänglig förutsättning för hållbar utveckling.”
- Den politiska deklARATIONEN och avsiktsförklaringen.
- Målråmverket.

Just deklARATIONEN i sig betonar vikten av samverkan och samarbete, samt de ungas roll i samhället. Vår samlade bedömning kring de fem vägledande principerna är därför att det inte bara utgör ett verktyg att integrera Agenda 2030 i genomförandet utan även är ett sätt förverkliga den rent praktiskt.

4.6 Indikatorer

Utifrån förändringsteorin krävs indikatorer för att följa utvecklingen av utfallsmål, resultatmål och effektmål. Uppföljningssystemet bör vara så omslutande som möjligt, men samtidigt så avskalat att uppföljningen av Agenda 2030 inte i sig blir en belastning att genomföra. Vi vill understryka att vårt förslag nedan endast ser till hur Agenda 2030 kan följas upp. Tillkommande indikatorer som krävs för att följa upp RUS ligger utanför vårt exempel.

Vi föreslår att utfallsmålen beskrivs som antalet insatser som genomförs per delmål/mål. Exempelvis inom delmål 3.4. Minska antalet dödsfall till följd av icke smittsamma sjukdomar och främja mental hälsa, där Västra Götaland vill kraftsamla för främjandet av barns fysiska och psykiska hälsa är enligt vårt förslag indikatorn de aktiviteter/insatser/medel som aktörer i Västra Götaland bedrivit för en mer jämlik hälsa bland barn. De resultatmål som relateras till aktiviteterna följs upp av indikatorer som mäter psykisk hälsa hos barn. Effektmålen mäts med hjälp av indikatorer i Kolada. Nedan följer ett exempel för mätning av fullföljda studier.

Tabell 1: Exempel på indikatorer för Fullföljda studier⁸

Kraftsamling Fullföljda studier	Utfallsmål: Exempel på aktivitet att följa upp utifrån förändringslogik	Resultatmål Indikator som mäter resultat utifrån förändringslogik/mål Agenda 2030 som berörs i steg 2	Effektmål: Indikator från Kolada som mäter effekt
Delmål 3.4 Minska antalet dödsfall till följd av icke smittsamma sjukdomar och främja mental hälsa ”Skolan behöver bli bättre på att utjämna skillnader genom stöd till elever med sämre förutsättningar. Barnhälsovård, elevhälsa och sjukvård behöver samarbeta för en god och jämlik hälsa och för att främja barnens fysiska och psykiska välmående.”	Antalet samarbeten mellan olika hälsoinsatser för att främja psykisk hälsa bland barn	Resultatmål, mål: 5 Barn om hur de mår och känner sig efter ålder 2017–2018, Andel (%) av alla i gruppen, kön, SCB Källa: Undersökningarna om barns levnadsförhållanden, SCB, publicerad i SCB Jämställdhet Nedsatt psykiskt välbefinnande efter ålder, 2018, Andel (%) av alla i gruppen, kön, SCB Källa: Nationella folkhälsoenkäten, Folkhälsomyndigheten, publicerad i SCB Jämställdhet	Mål 3 God Hälsa och välbefinnande Medellivslängd kvinnor Medellivslängd män Långtidssjukskrivna med psykiska sjukdomar och syndrom samt betendestörningar, andel (%) Antibiotikaförsäljning kommun/landsting, recept/1000 inv. Mål 4 God utbildning Elever i åk. 9 som är behöriga till

⁸ RKA gör gällande att det inom målområde 17 inte finns några nyckeltal på lokal nivå som belyser frågan. Information om olika typer av partnerskap har efterfrågats inom arbetsgrupp och referensgrupp men sådan statistik finns inte att tillgå för kommuner och regioner.

4.3 Lika tillgång till yrkesutbildning och högre utbildning av god kvalitet <i>”Andelen barn och unga som går vidare från grund- och gymnasieskolan med fullständiga betyg måste öka kraftigt.”</i>	Antalet samarbeten/insatser mellan aktörer som arbetar för att öka antalet unga som går ut gymnasiet med fullständiga betyg	Resultatmål, mål: 1, 5, 8, 10 Utbildningsnivå för befolkningen efter inrikes/utrikes född, kön och åldersgrupp 2019, SCB Ekonomisk jämställdhet, olika indikatorer som mäter inkomst, försörjningshinder och sysselsättningsgrad hos befolkning fördelat på kön/inrikes-/utrikesfödd, SCB	yrkesprogram, hemkommun, andel (%) Elever i åk 9: Jag känner mig trygg i skolan, positiva svar, andel (%) Gymnasieelever med examen inom 4 år, hemkommun, andel (%) Elever på SFI som klarat minst två kurser på studievägen av nybörjare två år tidigare, andel (%)
10.2 Främja social, ekonomisk och social inkludering <i>”Förutsättningarna att klara skolan påverkas av bland annat föräldrarnas utbildningsnivå, inkomst och bakgrund. Stödet kan därför behöva anpassas utifrån livssituationen för respektive barn. Stödet behöver också ta hänsyn till flickor och pojkars olika förutsättningar.”</i>	Antalet insatser som riktar sig till barn som lever under socioekonomiskt utsatta förhållanden, exempelvis läxhjälpinsatser, fritidsverksamhet med mera.	Resultatmål, mål: 5, 10, 16 Utbildningsnivå för befolkningen efter inrikes/utrikes född, kön och åldersgrupp 2019, SCB Medborgarundersökningen: Medborgarnas syn på kommunen som en plats att bo och leva på efter kommun och kön. År 2010 – 2019, SCB	Invånare 25–64 år med eftergymnasial utbildning län, andel (%) Mål 5 Jämställdhet Heltidsarbetande månadsavlönade, kommun/region, andel (%) Föräldrapenningdagar som tas ut av män, andel av antal dagar (%) Kvinnors mediannettoinkomst som andel av mäns mediannettoinkomst
10.1 Minska inkomstklyftorna <i>Skolan behöver bli bättre på att utjämna skillnader genom stöd till elever med sämre förutsättningar.”</i>	Antalet insatser som riktar sig till barn som lever under socioekonomiskt utsatta förhållanden, exempelvis läxhjälpinsatser, fritidsverksamhet med mera.	Resultatmål, mål: 5, 10 Utbildningsnivå för befolkningen efter inrikes/utrikes född, kön och åldersgrupp 2019, SCB	Kvinnors mediannettoinkomst som andel av mäns mediannettoinkomst, kommunalt/regionalt anställda (%) Mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

			Bruttoregionalprodukt (BRP), kr/invånare
4.4 Öka antalet personer med färdigheter för ekonomisk trygghet <i>”Unga vuxna som inte fullföljt grundskolan och gymnasiet behöver få ytterligare en chans till utbildning, via exempelvis folkhögskola eller vuxenutbildning.”</i>	Antalet insatser som arbetar med att fånga upp unga och vuxna utan färdigheter från skolan Antalet utbildningar/platser på Komvux, vuxenutbildning, folkhögskola	Resultatmål, mål: 5 Antal deltagare i folkhögskolekurser efter kön, kursstyp, nationell bakgrund, region och ålder. År 2017 - 2019, SCB	Långtidsarbetslöshet 25–64 år, andel (%) av befolkning Invånare 17–24 år som varken arbetar eller studerar, andel (%) Mål 10 Minska ojämlikhet Ginikoefficient, index Invånare 16–84 år med avsaknad av tillit till andra, andel (%)
8.6 Främja ungas anställning, utbildning och praktik <i>”Unga vuxna som inte fullföljt grundskolan och gymnasiet behöver få ytterligare en chans till utbildning, via exempelvis folkhögskola eller vuxenutbildning.”</i>	Antalet praktikplatser, tranieeplatser till unga och vuxna Antalet insatser/aktiviteter som höjer kompetensen hos unga och vuxna	Resultatmål, mål: 5 Antalet sökande till olika program, konsuppdelat, UHR	Lämnat etableringsuppdraget och börjat arbeta eller studera (status efter 90 dagar), andel (%) Brukarbedömning daglig verksamhet Mål 16 Fredliga och inkluderande samhällen Valdistrikt med lägst valdeltagande i senaste kommunalval/landstingsval, andel (%) Invånare 16–84 år som avstår från att gå ut ensam, andel (%) Anmälda våldsbrott, antal/100 000 invånare Förtroendevalda i kommunfullmäktige eller landstingsfullmäktige

			som utsatts för trakasserier, hot eller våld, andel (%) Årets resultat som andel av skatt & generella statsbidrag kommun/landsting, (%)

4.7 Målkonflikter i den regionala utvecklingsstrategin

För att identifiera potentiella synergier och målkonflikter mellan mål, och därigenom stödja samarbete och ett samstämmigt agerande mellan olika regionala aktörer i riktning mot de globala målen i Agenda 2030 är det viktigt att se hur olika mål och skrivningar i RUS påverkar varandra. En del av hållbarhetsbedömningen har därför varit att göra en analys av eventuella målkonflikter i RUS. Med målkonflikt mellan två mål menas att om det ena målet nås, så motverkas det andra målet. Enligt Agenda 2030 ska det ena målet inte nås på bekostnad av det andra.

Enligt en rapport av Formas, ett forskningsråd för hållbar utveckling, är forskningsfältet om målkonflikter inom Agenda 2030 relativt outforskad. Dock finns ett ömsesidigt intresse att analysera vilka eventuella nya utmaningar som skapas kopplat till Agenda 2030 och det finns därför ett brett intresse att stödja mer forskning kring målkonflikter och synergier kopplat till Agenda 2030⁹.

Exempel på en målkonflikt kan vara Mål 7 om Hållbar energi. Det kan finnas en konflikt kring hur energi framställs och målen kring bevarande av olika typer av naturresurser och främjande av, eller bevarande av biodiversitet. Som exempel kan nämnas en potentiell konflikt mellan mål 15 Biologisk mångfald och mål 2 Ingen hunger, som baseras på en konkurrens om marktillgång när land kan användas till både primär livsmedelsproduktion och produktion av råmaterial till bioenergi. Ett annat exempel är att konventionell elproduktion har ett betydande vattenbehov (Mål 6).¹⁰

Ett annat exempel är mål om innovation. Enligt Vinnova, kan exempelvis ett innovationsprojekt som främjar tillväxt och bidrar positivt kring industriell utveckling och skapande av arbetstillfällen leda till ett faktiskt nettominus när påverkan på hållbarhets- och policymål kring markanvändning, vatten och biologisk mångfald tagits med i beräkningen¹¹.

Oxford Research anser att RUS är noga övervägd och balanserad. Till exempel beskriver RUS:ens övergripande mål att Västra Götaland ska vara ett föredöme för omställning och inte en region som ökar tillväxt. Just ökad tillväxt, som är en del av mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, har

⁹Formas (2018) Forskning för Agenda 2030, Översikt av forskningsbehov och vägar framåt.

¹⁰ Energimyndigheten (2016) Redovisning av uppdrag till statliga myndigheter att bidra med underlag för Sveriges genomförande av Agenda 2030

¹¹ Vinnova (2018) Kartläggning och analys av politiska mål relaterade till Agenda 2030

fått kritik för att vara indirekt skadligt för andra mål och delmål i Agenda 2030, såsom att bekämpa klimatförändringarna. Detta eftersom ekonomisk tillväxt allt som ofta har varit synonymt med exploatering av jordens resurser. Vi ser därför att RUS är välformulerad och att den har övervägt eventuella målkonflikter. Tabell 2 strukturerar skrivningar i RUS, de målkonflikter vi identifierat samt hur vi ser att RUS:en hanterat dessa.

Tabell 2: Målkonflikter i remissversionen av RUS

Målkonflikt i RUS	Riskbedömning	Hur målkonflikten hanteras i RUS
Bygga kompetens		
Arbeten med högre utbildningskrav har under en längre tid koncentrerats till urbana områden och många nyckelkompetenser finns i dag på en global arbetsmarknad.	Risk för att RUS premierar utveckling i storstäder och i urbana områden	För att klara konkurrensen om kompetenser och arbetskraft måste Västra Götaland vara en attraktiv plats att bo och verka på. Genom att vidga arbetsmarknaden över region och landsgränser ökar möjligheten att hantera och klara omställningen.
Det finns flera utmaningar i att möta framtidens arbetsmarknad. För att Västra Götaland ska bli fossiloberoende och cirkulärt krävs nya kompetenser. Den pågående digitaliseringen och automatiseringen förändrar behovet och fördelningen av arbetsuppgifter. I dag saknas bland annat lärare och specialistsjuksköterskor, läkare, vård och omsorgspersonal, ingenjörer, programmerare, rörmokare, kockar och lantbrukare. Efterfrågan på kompetens inom flera stora yrkesgrupper förväntas dessutom stiga snabbare än utbudet, samtidigt som många går i pension och andelen personer i arbetsför ålder minskar.	Risk att RUS premierar traditionellt mansdominerade yrken. I flera yrken kopplat till digitalisering och energi är andelen män höga. Genom att fortsätta prioritera dessa utan särskild hänsyn till inkludering och hållbarhet riskerar en region att upprätthålla t.ex. ojämlikhet mellan könen i det regionala arbetslivet och den regionala utvecklingen. Generellt är det viktigt att komma ihåg könsdimensionen när olika yrken såsom beskrivet nämns.	Arbetsmarknaden behöver bli mer jämställd. Det behövs ett aktivt arbete för att minska könsstereotypa utbildnings- och yrkesval och anpassa utbildningarna så att de blir attraktiva för fler invånare.
Stärka innovationskraften		
Det omfattar insatser för ett ökat entreprenörskap och nyföretagande, att stimulera de mindre företagens innovationskraft, satsningar på internationellt starka	Risk för att den tillväxt som sker i samband med detta inte går hand i hand med hållbarhet.	Genom att tydligt rikta offentliga satsningar mot hållbarhet bidrar vi till globala mål samtidigt som Västra Götaland vinner konkurrensfördelar.

kluster och utvecklade test- och demonstrationsplattformar. Västra Götaland har lång erfarenhet av nära samarbete mellan forskningsintensiv industri, akademi, forskningsinstitut och offentlig sektor. Det gör oss attraktiva som internationell samarbetspart och som plats för etableringar och investeringar. De mindre företagens innovationsförmåga och snabba rörlighet bidrar till ökad förändringstakt samt till nya produkter och tjänster på marknaden. Genom fortsatta satsningar på forsknings- och innovationsmiljöer kan små och stora företag mötas och skapa större värden i samverkan med akademi, offentlig sektor och andra organisationer. Tillgången till nätverk är viktig för tillväxt i nya företag och för att de ska stanna i Västra Götaland	Som redan nämnt, kan exempelvis ett innovationsprojekt som främjar tillväxt och bidrar positivt kring industriell utveckling och skapande av arbetstillfällen leda till ett faktiskt nettominus när påverkan på hållbarhets- och policymål kring markanvändning, vatten och biologisk mångfald tagits med i beräkningen	
I Västra Götaland finns fyra särskilt kunskapsintensiva områden där näringslivet har hög internationell konkurrenskraft och tillväxtpotential: Hållbar industri rymmer bland annat produktion, nya material, digitalisering och cirkulära affärsmodeller. Hälsa och life science inbegriper utveckling av läkemedel, medikerteknik, välfärdsteknik och innovationer inom hälso- och sjukvård, med fokus på precisionshälsa och digitalisering. Bioekonomi omfattar de blå och gröna näringarna med resurser	Risk att RUS premierar traditionellt mansdominerade yrken. Privat näringsliv i svenska regioner tenderar att vara mer mansdominerat, särskilt inom traditionella industrier (men dock ej inom framväxande branscher som besöksnäring), medan kvinnor i högre utsträckning arbetar inom offentlig sektor.	Arbetsmarknaden behöver bli mer jämställd. Det behövs ett aktivt arbete för att minska könsstereotypa utbildnings- och yrkesval och anpassa utbildningarna så att de blir attraktiva för fler invånare.

kopplade till vatten, skog och jord, till exempel livsmedel och grön kemi. Framtidens mobilitet samlar styrkan i fordon och flygindustri och inkluderar persontransporter samt logistik, inklusive elektrifiering och ökad tillgång till nya typer av tjänster.		
Den växande besöksnäringen och de kreativa näringarna är viktiga för en hållbar utveckling i hela länet och för att Västra Götaland ska behålla sin attraktionskraft.	Risk för exploatering av exempelvis natur, samt ohållbara arbetstillfällen.	Förutsättningarna för att dessa näringar bidrar till mer hållbara konsumtionsmönster, till exempel genom att erbjuda upplevelser lokalt, är goda. Samtidigt behöver besöksnäringens aktörer inom såväl privat som offentlig sektor agera gemensamt för att öka andelen hållbara jobb och minska näringens miljö och klimatpåverkan.
Nya innovationer måste dock integrera teknik och affärsmodeller med etik, lagar och regler.	Risk för stor fokus på teknisk innovation. Det vill säga att social och miljöinnovation exkluderas.	Även sociala innovationer är viktiga i ett hållbart samhälle. Alla sektorer behöver bidra till nya lösningar som gör att människor mår bra och känner sig trygga och delaktiga i vardagen.
Knyta samman Västra Götaland		
Skandinavien största hamn ligger i Göteborg och sjöfarten är avgörande för svensk export, import och konkurrenskraft.	Risk för att transporter innebär omfattande konflikter mellan miljömål.	Västra Götaland är därmed Sveriges transport och logistikcentrum och har stora möjligheter att utveckla, demonstrera och sprida hållbara lösningar för transport och logistik.
Den regionala samhällsplaneringen behöver vidareutvecklas och samordnas för att bättre hantera långsiktiga utmaningar inom exempelvis transporter, bebyggelseplanering, energiförsörjning och klimatanpassning.	Risk för att transporter innebär omfattande konflikter mellan miljömål och andra samhällsmål. Fler varor och produkter efterfrågas och transporteras, och ett förbättrat ekonomiskt läge ger människor råd att resa. Målkonflikt finns mellan ekonomisk	Lokalisering av verksamheter, bostäder och service kan bidra till mer jämlika villkor för invånarna och minska klimatpåverkan.

	tillväxt och mål för miljö, hälsa, resursanvändning och förnybar energi ¹² .	
Förutsättningarna för att resa hållbart är beroende av invånarnas geografiska tillgänglighet till olika platser. Lösningarna måste därför anpassas till geografiska skillnader och olika behov hos invånare och företag.	Risk för att aktörer i Västra Götaland premierar ohållbara lösningar såsom mer bilåkning.	Med riktade investeringar och information om hållbara resmöjligheter kan det hållbara resandet öka.
Digitaliseringen kan stimulera ökad resurseffektivitet och utveckling av smarta tekniklösningar, tjänster och affärsmodeller.	Risk att RUS premierar traditionellt mansdominerade yrken.	Arbetsmarknaden behöver bli mer jämställd. Det behövs ett aktivt arbete för att minska könsstereotypa utbildnings- och yrkesval och anpassa utbildningarna så att de blir attraktiva för fler invånare.
Öka inkluderingen		
Tillgången till kommunikationer behöver möta invånarnas behov	Risk för att kommunikationer innebär omfattande konflikter mellan miljömål och mål om social hållbarhet.	Samtidigt som klimatpåverkan måste minska.
Det är viktigt att skapa attraktiva och stimulerande livsmiljöer, både för dem som lever och verkar där och för besökare.	Risk för exploatering av natur och biologisk mångfald, samt risk för boendesegregation om inte livsmiljöerna inkluderar alla samhällsgrupper och invånare.	Tillgång till bostäder är en välfärdsfråga och det är även en förutsättning för regional utveckling.
Fullföljda studier		
Skolan är en viktig plats för barn och ungas utveckling, men ansträngningarna för att fler ska gå ut skolan med godkända betyg har hittills inte varit tillräckliga. Andelen barn och unga som går vidare från grund och gymnasieskolan med fullständiga betyg måste öka kraftigt.	Risk för Västra Götaland inte arbetar med eller tar in aspekter som segregation, föräldrars utbildningsbakgrund, skillnader i kön och psykisk hälsa. .	Förutsättningarna att klara skolan påverkas av bland annat föräldrarnas utbildningsnivå, inkomst och bakgrund. Stödet kan därför behöva anpassas utifrån livssituationen för respektive barn. Stödet behöver också ta hänsyn till flickor och pojkars olika förutsättningar. Det krävs även insatser för att förbättra barns och ungas psykiska hälsa, eftersom den psykiska hälsan har stor påverkan på möjligheterna att lyckas i skolan.

¹² Naturvårdsverket (2011) Synergimöjligheter, målkonflikter och problem i miljömålsarbetet

Digitalisering		
Digitaliseringen genomsyrar både privat och offentlig sektor. Teknikutvecklingen bär på en stor innovationspotential.	Risk att RUS premierar traditionellt mansdominerade yrken.	Rätt använd kan digitaliseringen bidra till att öka företagets konkurrenskraft, effektivisera offentliga verksamheter och bidra till lösningar för ett fossiloberoende samhälle. Viktiga utvecklingsområden finns bland annat inom automation i tillverkningsindustrin och välfärdsteknik i omsorg och hälso- och sjukvård. Arbetsmarknaden behöver bli mer jämställd. Det behövs ett aktivt arbete för att minska könsstereotypa utbildnings- och yrkesval och anpassa utbildningarna så att de blir attraktiva för fler invånare.
Elektrifiering		
Elektrifiering handlar om att utveckla hållbara lösningar inom flera olika samhällssektorer. Den nya tekniken behöver internationellt konkurrenskraftiga miljöer och labb för forskning, test och demonstration. Innovationsupphandling är ett verktyg för att produkter och tjänster ska kunna utvecklas och tillverkas. Offentligprivat samverkan och finansiering är en framgångsfaktor för sådana satsningar. Hemmamarknaden fungerar som en språngbräda för näringslivet att öka exporten till andra länder.	Risk för konflikt kring hur energi framställs och målen kring bevarande av olika typer av naturresurser och främjande av, eller bevarande av biodiversitet.	För att skapa en biobaserad och cirkulär ekonomi krävs en resurseffektiv utvinning och produktion som inte äventyrar den biologiska mångfalden trots att uttaget av biomassa ökar.
Vi behöver planera för att lokalisera ny inhemsk förnybar elproduktion och lagring.	Risk för konflikt kring hur energi framställs och målen kring bevarande av olika typer av naturresurser och främjande av, eller bevarande av biodiversitet.	För att skapa en biobaserad och cirkulär ekonomi krävs en resurseffektiv utvinning och produktion som inte äventyrar den biologiska mångfalden trots att uttaget av biomassa ökar.
Cirkulära affärsmodeller		
Produkter och tjänster som baseras på förnybar energi och råvaror	Risk för konflikt kring hur energi framställs och målen	För att skapa en biobaserad och cirkulär ekonomi krävs en

från jord, skog och vatten är nyckeln till att bryta beroendet av olja och andra fossila resurser.	kring bevarande av olika typer av naturresurser och främjande av, eller bevarande av biodiversitet. Risk för konkurrens om marktillgång när land kan användas till både primär livsmedelsproduktion och produktion av råmaterial till bioenergi.	resurseffektiv utvinning och produktion som inte äventyrar den biologiska mångfalden trots att uttaget av biomassa ökar.

Oxford Research menar att skrivningarna i RUS i hög utsträckning möter de målkonflikter som finns i strategin. Enligt oss är det viktigt att beredning och beslut av insatser inom RUS påminns om att komma tillbaka till hur målkonflikter kan hanteras i enlighet med tabell 2. Ett konkret förslag från oss är att använda Tabell 2 som ett stöd för handläggare vid beredning av ärenden. Krav kan ställas inför beslut av insatser som kan antas leda till målkonflikter att de aktörer som genomför insatserna ska förtydliga genomförandet av insatser för att möta sista kolumnen i tabell 2 eller på annat sätt lösa den målkonflikt som kan uppstå.

5. Sammanfattande kommentarer och rekommendationer

5.1 Den regionala utvecklingsstrategins anpassade integrering av Agenda 2030 bedöms som ett trovärdigt alternativ

Vår samlade bedömning är att Västra Götalands RUS har kommit långt i arbetet med en hållbar RUS. En anpassad integreringen av Agenda 2030 i Västra Götalands regionala tillväxtarbete bedöms som rätt vägval för att implementera de globala målen i arbetet. Detta då vår bedömning är att en anpassad integrering av Agenda 2030 i RUS ger starkast förutsättningar att lyckas eftersom bidraget till Agenda 2030 därigenom tar sin utgångspunkt i de utmaningar och möjligheter aktörerna i Västra Götaland ser som centrala.

5.2 Kraftsamlingarna visar att den regionala utvecklingsstrategin bidrar till Agenda 2030

Kraftsamlingarna har tagits fram oberoende av Agenda 2030 men utgör enligt oss en god grund för att visa på RUS:ens implementering av Agenda 2030. Att genom kraftsamlingarna synliggöra hur aktörer bidrar till fullföljda studier, digitalisering, elektrifiering samt cirkulära affärsmodeller och samtidigt visa att kraftsamlingarna bidrar till 13 av 17 mål i Agenda 2030, är en kommunikativ styrka för hållbarhetsarbetet i Västra Götaland.

5.3 Den regionala utvecklingsstrategin bidrar till hållbarhet i flera led

RUS:en bidrar till Agenda 2030 genom direkta och indirekta sätt. Genom kraftsamlingarna ser vi att resultat med bäring mot Agenda 2030 målen direkt uppstår i termer av god utbildning, hållbara industrier, en mer hållbar konsumtion med mera. Men att acceleratorerna också sekventiellt och/eller indirekta resultat uppvisar resultat i termer av jämställdhet, minskad klimatpåverkan och mer inkluderande samhällen. Tillsammans leder enligt vår bedömning kraftsamlingar till långsiktiga prioriteringar till övergripande mål som i varje steg har bärkraft mot ambitioner i Agenda 2030.

5.4 Omformulering av skrivningar för att bättre möta mål och delmål i Agenda 2030

RUS:en och kraftsamlingarna i synnerhet tangerar i dagsläget inte mål om 14 Hav och marina resurser samt mål 15 ekosystem och biologisk mångfald. Dock omnämns de på andra ställen i skrivningarna, särskilt om biologisk mångfald. Ett alternativ är att formulera om text och skrivningar så att de är mer i linje med Agenda 2030. Till exempel genom att än mer betona att Västra Götalands behov av livsmedel, energi, vatten och råmaterial ska tillgodoses utan att skada den biologiska mångfalden och säkerställa hållbart nyttjande ekosystemtjänster.

5.5 Indikatorer för att följa Agenda 2030

Vi anser att det är av vikt för styrningen av RUS:en att det finns ett indikatorsystem som relaterar till bidraget till Agenda 2030 i Västra Götaland. Systemet bör vara tillräckligt omfattande för att fånga utvecklingen samtidigt som systemet inte får vara för administrativt tungrott. Vi föreslår därför att aktivitetsmål mäts som genomförda insatser eller alternativt samlad finansiering, mot kraftsamlingen, resultatmål som följs upp mot registerbaserade data och effektmål som fångas i den registerbaserade data som representeras av Kolada.

5.6 Målkonflikter finns men hanteras i den regionala utvecklingsstrategin

Vår bedömning är att den förändringsteori vi använder oss av i hållbarhetsbedömningen visar på att framtagandet av RUS:en beaktar de målkonflikter som kan uppstå i det regionala tillväxtarbetet mot bakgrund av Agenda 2030. Vi anser emellertid att det är av stor vikt att det utvecklas former som gör att genomförandet av strategin återkommer till att beakta att inget mål nås på bekostnad av ett annat mål. De handlingsalternativ som vi presenterar i Tabell 2 kan här ses som en guide för hantering vid eventuella målkonflikter.

5.7 Vikten av en förändringsteori som synliggör Agenda 2030

Vi rekommenderar att genomförandet av RUS:en relaterar till den förändringsteori som föreslås i hållbarhetsbedömningen. På så sätt synliggörs de olika steg som strategin bidrar till i ett Agenda 2030 hänseende. Förändringsteorin tydliggör acceleratorresonemanget och visar på hur de olika målnivåerna i RUS kan relateras till mål i Agenda 2030. Genom förändringsteorin visar Västra Götaland hur aktörer i regionen kan härleda sin utveckling från nuläge till nyläge utifrån Agenda 2030.

Bilaga 1: De globala målen och delmål

Agenda 2030 med 17 globala mål för hållbar utveckling syftar till att utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. Globala målen är integrerade och odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga.

Målen är indelade i 169 delmål. Nedan sammanfattas de 17 målen och 169 delmålen.

1. Ingen fattigdom

Mål 1 är att avskaffa all form av fattigdom överallt.

Fattigdom omfattar fler dimensioner än den ekonomiska. Fattigdom innebär bland annat även brist på frihet, makt, inflytande, hälsa, utbildning och fysisk säkerhet. Man brukar tala om multidimensionell fattigdom. Särskilt utsatta är kvinnor och flickor. Det är viktigt att alla länder inkluderas oavsett deras ekonomiska status, då fattiga människor även finns i rika och medelinkomstländer.

Att utrota fattigdomen är en grundläggande förutsättning för att uppnå människors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna. Rätten till social trygghet slås till exempel fast i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, ändå saknar en stor andel av jordens befolkning grundläggande trygghet (bland annat personlig säkerhet, mat, vatten och sanitet).

Delmål för mål 1

1.1 Senast 2030 avskaffa den extrema fattigdomen för alla människor överallt. Med extrem fattigdom avses för närvarande människor som lever på mindre än 1,25 US-dollar per dag.

1.2 Till 2030 minst halvera den andel män, kvinnor och barn i alla åldrar som lever i någon form av fattigdom enligt nationella definitioner.

1.3 Införa nationellt lämpliga system och åtgärder för socialt skydd för alla, inklusive grundskydd, och senast 2030 säkerställa att de omfattar en väsentlig andel av de fattiga och de utsatta.

1.4 Senast 2030 säkerställa att alla män och kvinnor, i synnerhet de fattiga och de utsatta, har lika rätt till ekonomiska resurser, tillgång till grundläggande tjänster, möjlighet att äga och kontrollera mark

och andra former av egendom samt tillgång till arv, naturresurser, lämplig ny teknik och finansiella tjänster, inklusive mikrokrediter.

1.5 Till 2030 bygga upp motståndskraften hos de fattiga och människor i utsatta situationer och minska deras utsatthet och sårbarhet för extrema klimatrelaterade händelser och andra ekonomiska, sociala och miljömässiga chocker och katastrofer.

1.a Säkra en betydande resursmobilisering från en mängd olika källor, inklusive genom ökat utvecklingsarbete, i syfte att ge utvecklingsländerna, i synnerhet de minst utvecklade länderna, tillräckliga och förutsebara medel för att genomföra program och politik för att avskaffa all form av fattigdom.

1.b Upprätta sunda policy ramverk på nationell, regional och internationell nivå på grundval av utvecklingsstrategier som stödjer de fattiga och tar hänsyn till jämställdhetsaspekter, för att stödja ökade investeringar i åtgärder för att avskaffa fattigdom.

2. Ingen hunger

Mål 2 är att avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning, uppnå en bättre kosthållning och främja ett hållbart jordbruk.

Tillgång till tillräcklig och näringsriktig mat är en mänsklig rättighet, som varje stat har en skyldighet att tillförsäkra sina medborgare. I dag lever omkring 850 miljoner människor i världen i hunger. Det är en mänsklig katastrof i sig, och hindrar dessutom många länders utveckling och tillväxt genom de effekter som otillräckligt näringsintag har för lärande och produktivt arbete. Särskilt fokus ska ligga på att trygga livsmedelsförsörjningen för flickor och pojkar, flickor i puberteten och gravida kvinnor som löper störst risk för svält och undernäring.

Livsmedelsförsörjning är särskilt beroende av välfungerande handel och marknader liksom av väl fungerande infrastruktur för transport och förvaring, när en stor del av jordens befolkning lever i städer.

Tryggad livsmedelsförsörjning främjas genom öppen och transparent handel, liksom rättssäkert, jämställt och jämlikt tillträde till marknader, forskning och innovation, finansiella tjänster, information och adekvat rådgivning, där den privata sektorn kan spela en viktig roll. Samtidigt är livsmedelssvinn och livsmedelsförluster längs hela värdekedjan ett stort problem.

Delmål för mål 2

2.1 Senast 2030 avskaffa hunger och garantera alla människor, i synnerhet de fattiga och människor i utsatta situationer, inklusive små barn, tillgång till tillräckligt med säker och näringsrik mat året om.

2.2 Senast 2030 avskaffa alla former av undernäring, bland annat genom att senast 2025 nå de internationellt överenskomna målen i fråga om tillväxthämning och undervikt bland barn under fem år, samt tillgodose tonårsflickors, gravida och ammande kvinnors samt äldre personers näringsbehov.

2.3 Till 2030 fördubbla jordbrukets produktivitet och inkomster för småskaliga livsmedelsproducenter, i synnerhet kvinnor, ursprungsfolk, familj jordbrukare, boskapsskötande nomader samt fiskare, inklusive genom säker och lika tillgång till mark, andra produktionsresurser och insatsvaror, kunskap, finansiella tjänster och marknader samt möjligheter till förädling och sysselsättning utanför jordbruket.

2.4 Senast 2030 uppnå hållbara system för livsmedelsproduktion samt införa motståndskraftiga jordbruksmetoder som ökar produktiviteten och produktionen, som bidrar till att upprätthålla ekosystemen, som stärker förmågan till anpassning till klimatförändringar, extrema väderförhållanden, torka, översvämning och andra katastrofer och som successivt förbättrar mark- och jordkvaliteten.

2.5 Senast 2020 upprätthålla den genetiska mångfalden av fröer, odlade växter, produktionsdjur och tamdjur samt deras besläktade vilda arter, bland annat med hjälp av välskötta och diversifierade frö- och växtbanker på nationell, regional och internationell nivå. Främja tillträde till samt rimlig och rättvis fördelning av de fördelar som uppstår vid användning av genetiska resurser och därmed förknippad traditionell kunskap, i enlighet med internationella avtal.

2.a Öka investeringarna, bland annat genom stärkt internationellt samarbete, i infrastruktur på landsbygden, forsknings- och rådgivningstjänster för jordbruket, teknikutveckling samt genbanker för växter och husdjur i syfte att öka jordbrukets produktionskapacitet i utvecklingsländerna, i synnerhet de minst utvecklade länderna.

2.b Korrigera och förhindra handelsbegränsningar och snedvridningar på världsmarknaderna för jordbruksprodukter, inklusive genom att parallellt avskaffa alla former av exportsubventioner inom jordbruket liksom alla exportåtgärder med motsvarande verkan, i enlighet med mandatet för Doharundan.

2.c Vidta åtgärder för att säkerställa väl fungerande marknader och derivatmarknader för jordbruksråvaror. Underlätta tillgången till aktuell marknadsinformation, inklusive om livsmedelsreserver, i syfte att bidra till att begränsa extrema svängningar i livsmedelspriser

3. Hälsa och välbefinnande

Mål 3 är att säkerställa att alla kan leva ett hälsosamt liv och verka för alla människors välbefinnande i alla åldrar.

God hälsa är en grundläggande förutsättning för människors möjlighet att nå sin fulla potential och att bidra till samhällets utveckling. Investeringar i hälsa genom till exempel hälso- och sjukvårdssystem är en återinvestering i samhällets utveckling i stort. Därtill är bästa möjliga hälsa, inklusive nödvändig hälso- och sjukvård, mat, vatten, ren luft, sanitet, hygien och läkemedel, grundläggande rättigheter.

Den globala trenden är att människor lever allt längre liv men i många fall saknas stödsystem för äldre personer. Den tilltagande globaliseringen innebär även en ökad risk för spridning av olika typer av hälsohot. Insatser som syftar till att motverka antibiotikaresistens är en viktig del av arbetet för skydd mot hälsohot och för att säkra tillgång till nödvändiga läkemedel. Skrivning om antibiotikaresistens finns i den politiska deklARATIONEN.

Delmål för mål 3

3.1 Till 2030 minska mödradödligheten i världen till mindre än 70 dödsfall per 100 000 förlossningar med levande barn.

3.2 Senast 2030 säkerställa att inga spädbarn eller barn under fem år dör av orsaker som hade kunnat förebyggas. Alla länder bör sträva efter att minska den neonatala dödligheten till högst tolv dödsfall per 1 000 levande födda och dödligheten bland barn under fem år till högst 25 dödsfall per 1 000 levande födda.

3.3 Senast 2030 utrota epidemierna av aids, tuberkulos, malaria och försummade tropiska sjukdomar samt bekämpa hepatit, vattenburna sjukdomar och andra smittsamma sjukdomar.

3.4 Till 2030 genom förebyggande insatser och behandling minska det antal människor som dör i förtid av icke smittsamma sjukdomar med en tredjedel samt främja psykisk hälsa och välbefinnande.

3.5 Stärka insatserna för att förebygga och behandla drogmissbruk, inklusive narkotikamissbruk och skadligt alkoholbruk.

3.6 Till 2020 halvera antalet dödsfall och skador i vägtrafikolyckor i världen.

3.7 Senast 2030 säkerställa att alla har tillgång till sexuell och reproduktiv hälsovård, inklusive familjeplanering, information och utbildning, och att reproduktiv hälsa integreras i nationella strategier och program.

3.8 Åstadkomma allmän hälso- och sjukvård för alla, som även skyddar mot ekonomisk risk, tillgång till grundläggande hälso- och sjukvård av god kvalitet liksom tillgång till säkra, effektiva och ekonomiskt överkomliga grundläggande läkemedel och vaccin av god kvalitet.

3.9 Till 2030 väsentligt minska antalet döds- och sjukdomsfall till följd av skadliga kemikalier samt föroreningar och kontaminering av luft, vatten och mark.

3.a Stärka genomförandet av Världshälsoorganisationens ramkonvention om tobakskontroll i alla länder, där så är lämpligt.

3.b Stödja forskning om och utveckling av vaccin och läkemedel mot de smittsamma och icke-smittsamma sjukdomar som i första hand drabbar utvecklingsländer. Sörja för tillgång till ekonomiskt överkomliga grundläggande läkemedel och vaccin, i enlighet med Doha-deklarationen om TRIPS-avtalet och folkhälsa, i vilken det bekräftas att utvecklingsländerna har rätt att fullt ut utnyttja den flexibilitet som avtalet om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter erbjuder för att skydda folkhälsan och, framför allt, säkerställa att alla har tillgång till läkemedel.

3.c Väsentligt stärka finansieringen av hälso- och sjukvården liksom insatserna för att rekrytera, utveckla, utbilda och behålla hälso- och sjukvårdspersonal i utvecklingsländerna, särskilt i de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling.

3.d Stärka alla länders, i synnerhet utvecklingsländernas, kapacitet när det gäller tidig varning, riskreducering och hantering av nationella och globala hälsorisker.

4. God utbildning för alla

Mål 4 är att säkerställa en inkluderande och jämlik utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla.

Utbildning är en grundläggande mänsklig rättighet. Trots det beräknas fortfarande 250 miljoner barn inte kunna läsa och skriva när de når fjärde årskursen. 774 miljoner människor i världen är inte läs- och skrivkunniga, varav två tredjedelar är kvinnor. Forskning visar att inkluderande utbildning av god kvalitet för alla är en av de viktigaste grunderna för välbefinnande, hälsa och jämställdhet i varje samhälle. Det gäller särskilt för investeringar i flickors utbildning där effekterna är påtagliga när det gäller att främja inkluderande ekonomisk utveckling och minskad fattigdom. Utbildning har en viktig roll i att bidra till målpåfyllelse inom flera områden i 2030-agendan.

Utbildningssystem måste möta människors behov under hela livet – från tillgång till förskola över grundskoleutbildning till att alla unga personer ges möjlighet till gymnasie-, yrkes- och högre utbildning. Det stora antalet män och kvinnor som inte är läs- och skrivkunniga visar på att behovet av vuxenutbildning är avgörande. Alla könsbaserade skillnader i tillgång till utbildning måste avskaffas och alla, inklusive personer med funktionsnedsättning, måste ges likvärdig tillgång till alla utbildningsnivåer och möjlighet till livslångt lärande.

2030-agendan inkluderar tydligt utbildningens kvalitativa innehåll inklusive tillgången på kvalificerade lärare. Utbildningsfrågor ska ses utifrån behovet av kunskapsinhämtning under hela livet och då särskilt kopplat till möjligheten till deltagande i arbets- och samhällsliv. All utbildning ska främja värderingar, kunskaper och färdigheter, som bidrar till hållbar utveckling.

Delmål för mål 4

4.1 Senast 2030 säkerställa att alla flickor och pojkar fullbordar avgiftsfri och likvärdig grundskole- och gymnasieutbildning av god kvalitet som leder till relevanta och ändamålsenliga kunskaper.

4.2 Senast 2030 säkerställa att alla flickor och pojkar har tillgång till förskola av god kvalitet som ger omvårdnad och förbereder dem för att börja grundskolan.

4.3 Senast 2030 säkerställa alla kvinnor och män lika tillgång till yrkesutbildning och eftergymnasial utbildning, inklusive högskoleutbildning, av god kvalitet till en överkomlig kostnad.

4.4 Till 2030 väsentligen öka det antal ungdomar och vuxna som har relevanta färdigheter, däribland tekniska färdigheter och yrkeskunnande, för sysselsättning, anständigt arbete och entreprenörskap.

4.5 Senast 2030 avskaffa skillnaderna mellan könen inom utbildningsområdet och säkerställa lika tillgång till utbildning och yrkesutbildning på alla nivåer för utsatta personer, inklusive personer med funktionsnedsättning, ursprungsfolk och barn som lever under utsatta förhållanden.

4.6 Senast 2030 säkerställa att alla ungdomar och en väsentlig andel av alla vuxna – både män och kvinnor – lär sig läsa, skriva och räkna.

4.7 Senast 2030 säkerställa att alla studerande får de kunskaper och färdigheter som behövs för att främja en hållbar utveckling, bland annat genom utbildning för hållbar utveckling och hållbara livsstilar, mänskliga rättigheter, jämställdhet, främjande av en kultur av fred, icke-våld och globalt medborgarskap samt värdesättande av kulturell mångfald och kulturens bidrag till hållbar utveckling.

4.a Bygga och förbättra utbildningsmiljöer som är anpassade för barn och personer med funktionsnedsättning, samt tar hänsyn till jämställdhetsaspekter och därmed erbjuder en trygg, fredlig, inkluderande och ändamålsenlig lärandemiljö för alla.

4.b Till 2020 väsentligen öka antalet stipendier i världen som kan sökas av personer från utvecklingsländer, i synnerhet de minst utvecklade länderna, små önationer under utveckling och afrikanska länder, för studier inom högre utbildning, inklusive yrkesutbildning samt informations- och kommunikationstekniska, tekniska, ingenjörsvetenskapliga och naturvetenskapliga program, i utvecklade länder och andra utvecklingsländer.

4.c Till 2030 väsentligen öka tillgången på utbildade lärare, bland annat genom internationellt samarbete kring lärarutbildning i utvecklingsländerna, särskilt de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling.

5. Jämställdhet

Mål 5 är att uppnå jämställdhet, och alla kvinnors och flickors egenmakt.

Jämställdhet är ett mål i sig liksom en förutsättning för hållbar och fredlig utveckling. Jämställdhet uppnås när kvinnor och män, flickor och pojkar har lika rättigheter, villkor, möjligheter samt makt att själva forma sina liv och bidra till samhällets utveckling. Det handlar om en rättvis fördelning av makt, inflytande och resurser i samhället. Kvinnors och flickors generellt underordnade maktposition i förhållande till män och pojkar måste upphöra.

Alla former av våld mot kvinnor och flickor drabbar såväl individen som samhället i stort och utgör ett hinder för jämställdhet och utveckling. Sociala normer och sedvänjor som sanktionerar ojämställdhet och våld mot kvinnor och flickor måste förändras. Den ojämna fördelningen mellan kvinnor och män av det obetalda hem- och hushållsarbetet utgör ett stort hinder för kvinnors och flickors möjlighet att utbilda sig och delta på arbetsmarknaden och i samhället på samma villkor som pojkar och män.

Ett samhälles välstånd ökar då kvinnor och flickor kan bidra på lika villkor som män och pojkar genom sina resurser och kunskaper. Att tillvarata kvinnors förmågor och initiativkraft är en viktig drivkraft för utveckling. Fattigdomen minskar och ekonomisk produktivitet och tillväxt ökar när kvinnor deltar i ekonomin och på arbetsmarknaden, har tillgång till resurser och tillträde till fungerande marknader.

Delmål för mål 5

5.1 Avskaffa alla former av diskriminering av alla kvinnor och flickor överallt.

5.2 Avskaffa alla former av våld mot alla kvinnor och flickor i det offentliga och privata rummet, inklusive människohandel, sexuellt utnyttjande och andra typer av exploatering.

5.3 Avskaffa alla skadliga sedvänjor, såsom barnäktenskap, tidiga äktenskap och tvångsäktenskap samt kvinnlig könsstympning.

5.4 Erkänna och värdesätta obetalt omsorgs- och hushållsarbete genom att tillhandahålla offentliga tjänster, infrastruktur och socialt skydd samt genom att främja delat ansvar inom hushållet och familjen, i enlighet med vad som är nationellt lämpligt.

5.5 Tillförsäkra kvinnor fullt och faktiskt deltagande och lika möjligheter till ledarskap på alla beslutsnivåer i det politiska, ekonomiska och offentliga livet.

5.6 Säkerställa allmän tillgång till sexuell och reproduktiv hälsa och reproduktiva rättigheter i enlighet med överenskommelserna i handlingsprogrammet från den internationella konferensen om befolkning och utveckling, Pekingplattformen samt slutdokumenten från respektive översynskonferenser.

5.a Genomföra reformer för att ge kvinnor lika rätt till ekonomiska resurser, möjlighet att äga och kontrollera mark och andra former av egendom samt tillgång till finansiella tjänster, arv och naturresurser, i enlighet med nationell lagstiftning.

5.b Öka användningen av gynnsam teknik, i synnerhet informations- och kommunikationsteknik, för att främja kvinnors egenmakt.

5.c Anta och stärka välgrundad politik och genomförbar lagstiftning för att främja jämställdhet och öka alla kvinnors och flickors egenmakt på alla nivåer.

6. Rent vatten och sanitet

Mål är 6 att säkerställa tillgång till och hållbar vatten- och sanitetsförvaltning för alla.

Vatten är en grundförutsättning för allt levande på jorden, och därmed också en förutsättning för en hållbar utveckling. En mycket stor andel individer som lever i fattigdom saknar tillgång till rent vatten och grundläggande sanitet. Orenat avlopp från industri och hushåll leder till att vatten förorenas och skapar en ohälsosam miljö som särskilt drabbar människor som lever i fattigdom.

Vatten är också en förutsättning för världens livsmedelsproduktion och energiproduktion och därmed kan brist på vatten bli orsak till konflikt. Integrerad och transparent vattenförvaltning både inom och mellan stater är en förutsättning för långsiktigt hållbar vattenanvändning. Effekterna av klimatförändringarna visar sig tidigt och tydligt i förändrad vattentillgång. Restaurering av ekosystemens vattenhållande förmåga är en nödvändig anpassningsinsats.

Avsaknaden av en pålitlig och närliggande vattenkälla och säkra, privata toaletter har djupgående effekter på livet för miljontals människor världen över. Konsekvenserna av detta är förödande och slår hårdast mot kvinnor och flickor och påverkar deras hälsa, säkerhet, utbildning, inkomstmöjligheter och familjerelationer. Kvinnor och flickor ansvarar ofta för familjens vattenförsörjning vilket leder till att kvinnor förlorar inkomstmöjligheter och att flickor missar skoldagar. Detta påverkar deras politiska, ekonomiska och sociala möjligheter. Tillgången till rent vatten och toaletter i skolan är avgörande för att flickor ska stanna i skolan, särskilt i pubertetsåren. Många kvinnor och flickor riskerar sin personliga säkerhet då de tvingas söka avskilda platser för att utföra sina behov eller hämta vatten.

Delmål för mål 6

6.1 Senast 2030 uppnå allmän och rättvis tillgång till säkert och ekonomiskt överkomligt dricksvatten för alla.

6.2 Senast 2030 säkerställa att alla har tillgång till fullgod och rättvis sanitet och hygien och att ingen behöver utträta sina behov utomhus. Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt behoven hos kvinnor och flickor samt människor i utsatta situationer.

6.3 Till 2030 förbättra vattenkvaliteten genom att minska föroreningar, stoppa dumpning och minimerade utsläpp av farliga kemikalier och material, halvera andelen obehandlat avloppsvatten och väsentligt öka återvinningen och en säker återanvändning globalt.

6.4 Till 2030 väsentligt effektivisera vattenanvändningen inom alla sektorer samt säkerställa hållbara uttag och en hållbar försörjning med sötvatten för att angripa vattenbristen och väsentligt minska det antal människor som lider av vattenbrist.

6.5 Senast 2030 genomföra en integrerad förvaltning av vattenresurser på alla nivåer, när så är lämpligt genom gränsöverskridande samarbete.

6.6 Senast 2020 skydda och återställa de vattenrelaterade ekosystemen, däribland berg, skogar, våtmarker, floder, akviferer och sjöar.

6.a Till 2030 utöka det internationella samarbetet och stödet för kapacitetsuppbyggnad till utvecklingsländerna inom vatten- och sanitetsrelaterade verksamheter och program, inklusive genom tekniker för vatteninsamling, avsaltning, vattneffektivitet, rening av avloppsvatten, återvinning och återanvändning.

6.b Stödja och stärka lokalsamhällenas deltagande i arbetet med att förbättra vatten- och sanitetshanteringen.

7. Hållbar energi för alla

Mål 7 är att säkerställa att alla har tillgång till tillförlitlig, hållbar och modern energi till en överkomlig kostnad.

Global tillgång till modern och förnybar energi, och rena bränslen är en förutsättning för att kunna möta flera av de utmaningar världen står inför idag såsom fattigdom, livsmedelsförsörjning, klimatförändringar, rent vatten, hälsa och inkluderande ekonomisk tillväxt.

En stor andel av de ökade utsläppen av växthusgaser kommer från sättet vi utvinner, omvandlar och använder fossil energi. Andelen fossil energi utgör nästan 80 procent av den totala energitillförseln globalt. Mer kraftfulla åtgärder ska göras för att påskynda omställningen till ett mer hållbart energisystem globalt.

Efterfrågan på energi väntas enligt International Energy Agency öka med 37 procent till 2040. Samtidigt lever en stor del av jordens befolkning utan tillgång till el och en än större andel har endast träkol som energiresurs för matlagning, vilket är ett stort miljö- och hälsoproblem framförallt för kvinnor och flickor. Avsaknaden av el och hälso- och miljömässigt hållbara bränslen är en stor utmaning för fattigdomsbekämpning.

Delmål för mål 7

7.1 Senast 2030 säkerställa allmän tillgång till ekonomiskt överkomliga, tillförlitliga och moderna energitjänster.

7.2 Till 2030 väsentligen öka andelen förnybar energi i den globala energimixen.

7.3 Till 2030 fördubbla den globala förbättringstakten vad gäller energieffektivitet.

7.a Till 2030 stärka det internationella samarbetet för att underlätta tillgång till forskning och teknik inom ren energi, inklusive förnybar energi, energieffektivitet samt avancerad och renare fossilbränslebaserad teknik, samt främja investeringar i energiinfrastruktur och ren energiteknik.

7.b Till 2030 bygga ut infrastrukturen och uppgradera tekniken för att leverera moderna och hållbara energitjänster till alla i utvecklingsländerna, i synnerhet de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling.

8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

Mål 8 är att verka för en inkluderande och långsiktigt hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla.

Mer än hälften av världens arbetstagare befinner sig i osäkra anställningar, ofta instängda i en ond cirkel av lågproduktiva yrken med dålig lön och begränsad tillgång till både utbildning och socialförsäkringar. Detta gäller i högre utsträckning kvinnor än män. Under de kommande 20 åren väntas dessutom den globala arbetskraften öka med 800 miljoner människor, vilket kräver stora ansträngningar för att skapa nya jobb. Att främja makroekonomisk stabilitet och gott investeringsklimat, sysselsättning och anständiga arbetsvillkor är viktiga faktorer för hållbar utveckling.

Goda förutsättningar för privat företagande och entreprenörskap är en av grundpelarna för en tillväxt som hela samhället deltar i, och för att målet om utrotning av extrem fattigdom år 2030 ska kunna bli verklighet. För att företagen till fullo ska kunna utveckla sin potential är tillgång till nationella,

regionala och globala marknader avgörande. Dessa faktorer är också viktiga för utländska investeringar, som kan ge ett viktigt bidrag till sysselsättning, innovation, teknologiöverföring och produktiv kapacitet.

Främjande av anständiga arbetsvillkor bör bedrivas parallellt med att utvidga tillgången till grundläggande sociala förmåner. Sociala trygghetssystem främjar trygga individer, minskar risken att barn exploateras, stabiliserar ekonomin vid kriser och underlättar mobiliteten på arbetsmarknaden. Skrivningar om sociala trygghetssystem går att återfinna under mål 1.

Delmål för mål 8

8.1 Upprätthålla ekonomisk tillväxt per capita i enlighet med nationella förhållanden och i synnerhet en BNP-tillväxt på minst 7 procent per år i de minst utvecklade länderna.

8.2 Uppnå högre ekonomisk produktivitet genom diversifiering, teknisk uppgradering och innovation, bland annat genom att fokusera på sektorer med högt förädlingsvärde och hög arbetsintensitet.

8.3 Främja utvecklingsinriktad politik som stödjer produktiv verksamhet, skapande av anständiga arbetstillfällen, företagande, kreativitet och innovation samt uppmuntra att mikroföretag liksom små och medelstora företag växer och blir en del av den formella ekonomin, bland annat genom tillgång till finansiella tjänster.

8.4 Fram till 2030 successivt förbättra den globala resurseffektiviteten i konsumtionen och produktionen samt sträva efter att bryta sambandet mellan ekonomisk tillväxt och miljöförstöring, i enlighet med det tioåriga ramverket för hållbar konsumtion och produktion, med de utvecklade länderna i täten.

8.5 Senast 2030 uppnå full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla kvinnor och män, inklusive ungdomar och personer med funktionsnedsättning, samt lika lön för likvärdigt arbete.

8.6 Till 2020 väsentligt minska den andel ungdomar som varken arbetar eller studerar.

8.7 Vidta omedelbara och effektiva åtgärder för att avskaffa tvångsarbete, modernt slaveri och människohandel och säkra att de värsta formerna av barnarbete, inklusive rekrytering och användning av barnsoldater, förbjuds och upphör. Avskaffa alla former av barnarbete senast 2025.

8.8 Skydda arbetstagarnas rättigheter och främja en trygg och säker arbetsmiljö för alla arbetstagare, inklusive arbetskraftsinvandrare, i synnerhet kvinnliga migranter, och människor i otrygga anställningar.

8.9 Senast 2030 utarbeta och genomföra politik för hållbar turism som skapar arbetstillfällen och främjar lokal kultur och lokala produkter.

8.10 Stärka de inhemska finansinstitutens kapacitet att främja och utöka tillgången till bank- och försäkringstjänster samt finansiella tjänster för alla.

8.a Öka det handelsrelaterade stödet (Aid for Trade) till utvecklingsländerna, i synnerhet de minst utvecklade länderna, bland annat genom det förstärkta integrerade ramverket för handelsrelaterat tekniskt bistånd till de minst utvecklade länderna (Enhanced Integrated Framework for Trade-related technical Assistance to Least Developed Countries).

8.b Senast 2020 utarbeta och börja tillämpa en global strategi för ungdomssysselsättning samt genomföra Internationella arbetsorganisationens globala sysselsättningspakt.

9. Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Mål 9 är att bygga upp en motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering och främja innovation.

En väl fungerande och hållbar infrastruktur genererar flera positiva effekter och främjar ekonomisk tillväxt och utveckling.

Över hälften av världens befolkning bor i urbana områden. År 2050 väntas andelen ha stigit till 70 procent. Politik som ökar produktionskapaciteten, produktiviteten och den produktiva sysselsättningen, som främjar hållbar industriell utveckling, allmän tillgång till ekonomiskt överkomliga, tillförlitliga, hållbara och moderna energitjänster samt hållbara transportsystem och som ger motståndskraftig infrastruktur av hög kvalitet blir alltmer viktig i en urbaniserad värld.

Att investera i infrastrukturen och anpassa industrin för att göra de hållbara, med effektivare resursanvändning och fler rena och miljövänliga tekniker och industriprocesser är alla viktiga sätt för att underlätta en hållbar utveckling.

Delmål för mål 9

9.1 Bygga ut tillförlitlig, hållbar och motståndskraftig infrastruktur av hög kvalitet, inklusive regional och gränsöverskridande infrastruktur, för att stödja ekonomisk utveckling och människors välbefinnande, med fokus på ekonomiskt överkomlig och rättvis tillgång för alla.

9.2 Verka för en inkluderande och hållbar industrialisering. Till 2030 avsevärt öka industrins andel av sysselsättning och BNP, i enlighet med nationella förhållanden, och fördubbla denna andel i de minst utvecklade länderna.

9.3 Öka tillgången för småskaliga industriföretag och andra företag, i synnerhet i utvecklingsländerna, till finansiella tjänster, inklusive överkomliga krediter, samt deras integrering i värdekedjor och marknader.

9.4 Till 2030 rusta upp infrastrukturen och anpassa industrin för att göra dem hållbara, med effektivare resursanvändning och fler rena och miljövänliga tekniker och industriprocesser. Alla länder vidtar åtgärder i enlighet med sina respektive förutsättningar.

9.5 Förbättra den vetenskapliga forskningen och industrisektorens tekniska kapacitet i alla länder, i synnerhet utvecklingsländerna, bland annat genom att till 2030 uppmuntra innovation och väsentligt öka det antal personer som arbetar med forskning och utveckling per 1 miljon människor liksom de offentliga och privata utgifterna för forskning och utveckling.

9.a Främja utbyggnad av hållbar och motståndskraftig infrastruktur i utvecklingsländerna genom ökat finansiellt, teknologiskt och tekniskt stöd till afrikanska länder, de minst utvecklade länderna, kustlösa utvecklingsländer och små önationer under utveckling.

9.b Stödja inhemsk teknikutveckling, forskning och innovation i utvecklingsländerna, inklusive genom att säkerställa en gynnsam policymiljö för exempelvis industriell diversifiering och förädling av råvaror.

9.c Väsentligt öka tillgången till informations- och kommunikationsteknik samt eftersträva allmän och ekonomiskt överkomlig tillgång till internet i de minst utvecklade länderna senast 2020.

10. Minskad ojämlikhet

Mål 10 är att minska ojämlikheten inom och mellan länder.

Ekonomisk utveckling kan leda till minskad fattigdom för individen och samhället. Vi måste verka för att tillgången till resurser och möjligheten att delta i och påverka samhällsutvecklingen är rättvis, inom länder såväl som mellan länder. Även om många fattiga länder har haft en positiv ekonomisk utveckling med minskad fattigdom, så har klyftorna mellan individer och grupper, baserat på bland annat kön, ålder, etnicitet och ekonomisk och social status, ökat.

Stater bär huvudansvaret för att främja jämlikhet i samhället, eftersom ojämlikhet har sin grund i strukturella förhållanden. Ett jämlikt samhälle bygger på principen om allas lika rättigheter oberoende av till exempel kön, sexuell läggning, etnicitet, religion eller trosuppfattning, funktionsnedsättning och härkomst, som grund för en rättvis fördelning av resurser och såväl ekonomiskt som politiskt inflytande i samhället.

Ojämlikhet handlar också om skillnader i tillgång, förutsättningar, resurser och förmåga att bidra till och tillvarata potentiella möjligheter till utveckling. Det gäller på alla nivåer, från skillnader i möjligheter som individer har till skilda förutsättningar till utveckling mellan länder. Ojämlikhet tenderar att permanenta fattigdom eftersom fördjupad fattigdom i olika dimensioner försvårar för människor och samhället att ta del av utveckling. Ojämlikhet handlar ofta om bristen på rättvis tillgång till resurser och nyttigheter, så som exempelvis tillgång till rent vatten, och är därför också en källa till konflikt.

Frågan om jämlikhet knyter an till merparten av övriga målområden. Utbildning av god kvalitet, för alla genom hela livsrytmen, är en nyckel till att bygga ett demokratiskt samhälle och att främja jämlikhet och jämställdhet. Rättvis tillgång till hälsoservice och till förhållanden som främjar en god hälsa främjar god livskvalitet och möjligheter till försörjning, även för människor med begränsade resurser.

Tydliga regelverk för innehav, avyttring och arv av mark och dess avkastning, som omfattar kvinnor såväl som män och olika grupper i samhället, är grunden för ett hållbart nyttjande av naturresurser och därmed också för en tryggad livsmedelsförsörjning. Jämställdhet och kvinnors och flickors egenmakt är centralt i arbetet med att åstadkomma större jämlikhet i samhället. Fred och frihet från våld i alla former är en grundläggande förutsättning för att kunna bygga upp hållbara samhällen där alla individer och grupper kan använda sina förmågor.

Delmål för mål 10

10.1 Till 2030 successivt uppnå och upprätthålla en inkomstillväxt högre än det nationella genomsnittet för de 40 procent av befolkningen som har lägst inkomst.

10.2 Till 2030 möjliggöra och verka för att alla människor, oavsett ålder, kön, funktionsnedsättning, ras, etnicitet, ursprung, religion eller ekonomisk eller annan ställning, blir inkluderade i det sociala, ekonomiska och politiska livet.

10.3 Säkerställa lika möjligheter och minska förekomsten av ojämlika utfall, bland annat genom att avskaffa diskriminerande lagstiftning, politik och praxis och främja lagstiftning, politik och åtgärder av lämpligt slag i detta hänseende.

10.4 Besluta om politik, särskilt finans-, löne- och socialskyddspolitik, och successivt uppnå ökad jämlikhet.

10.5 Förbättra regleringen och övervakningen av globala finansmarknader och finansinstitut samt stärka genomförandet av sådana regleringar.

10.6 Säkra starkt representation och röst till utvecklingsländer i beslutsfattandet i globala internationella ekonomiska och finansiella institutioner i syfte att göra dessa mer effektiva, trovärdiga, ansvarsskyldiga och legitima.

10.7 Underlätta en ordnad, säker, reglerad och ansvarsfull migration och rörlighet av personer, inklusive genom planerad och väl fungerande migrationspolitik.

10.a Genomföra principen om särskild och differentierad behandling för utvecklingsländerna, i synnerhet de minst utvecklade länderna, i enlighet med Världshandelsorganisationens avtal.

10.b Uppmuntra offentligt utvecklingsbistånd och finansiella flöden, inklusive utländska direktinvesteringar, till de stater där behovet är som störst, i synnerhet de minst utvecklade länderna, afrikanska länder, små önationer under utveckling samt kustlösa utvecklingsländer, i enlighet med deras nationella planer och program.

10.c Senast 2030 minska transaktionskostnaderna för migranters remitteringar till mindre än 3 procent samt avskaffa remitteringskorridorer där kostnaderna överstiger 5 procent.

11. Hållbara städer och samhällen

Mål 11 är att städer och bosättningar ska vara inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara.

Urbaniseringen är omfattande och transformerande i hela världen. Över hälften av världens befolkning bor i urbana områden. År 2050 väntas andelen ha stigit till 70 procent. Städer går ofta i bräschen för utveckling, och är nav för innovationer och nya idéer. Den snabba och stora inflyttningen till städer ställer nya krav som behöver bemötas på ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart sätt.

Växande städer kan skapa nya möjligheter för ekonomisk tillväxt men kan också bidra till ökade sociala klyftor och påfrestningar på ekosystem. Rättighetsperspektivet och rätten till bostad är en viktig utmaning. Idag bor en miljard människor i slumområden. Fattigdom, svaga förvaltningar och otillräcklig planeringskapacitet leder till att slumområden uppkommer och växer. Dessa har stora brister i fråga om tillgång till hälsosamma bostäder, rent vatten, tillfredställande sanitetslösningar, trygg energiförsörjning och avfallshantering samt trygghet och säkerhet för individer som bor där. Katastrofriskreduktion och återuppbyggnad av bostäder i post-konfliktområden bidrar till hållbar utveckling.

Hållbar stadsutveckling omfattar hållbart byggande och hållbar planering inklusive bostäder, offentliga platser såsom parker och torg, transporter, återvinning och säkrare kemikaliehantering som i sin tur kräver bl.a. institutionell kapacitet, och ny teknik.

Hållbar stadsutveckling kräver samarbete mellan sektorer och styrning på flera nivåer samtidigt, (nationell, regional, kommunal och lokal nivå) inklusive utvecklade former för dialog med medborgare och näringsliv. Hållbar stadsutveckling bör särskilt ta hänsyn till kvinnors och flickors behov av infrastruktur och sanitet. Hänsyn bör också tas till personer med funktionsnedsättning, barn, samt äldre människors behov.

Delmål för mål 11

11.1 Senast 2030 säkerställa tillgång för alla till fullgoda, säkra och ekonomiskt överkomliga bostäder och grundläggande tjänster samt rusta upp slumområden.

11.2 Senast 2030 tillhandahålla tillgång till säkra, ekonomiskt överkomliga, tillgängliga och hållbara transportsystem för alla. Förbättra vägtrafiksäkerheten, särskilt genom att bygga ut kollektivtrafiken, med särskild uppmärksamhet på behoven hos människor i utsatta situationer, kvinnor, barn, personer med funktionsnedsättning samt äldre personer.

11.3 Till 2030 verka för en inkluderande och hållbar urbanisering samt förbättra kapaciteten för deltagandebaserad, integrerad och hållbar planering och förvaltning av bosättningar i alla länder.

11.4 Stärka insatserna för att skydda och trygga världens kultur- och naturarv.

11.5 Till 2030 väsentligt minska antalet dödsfall och antalet människor som drabbas av katastrofer, inklusive vattenrelaterade katastrofer. Även tillse att de direkta ekonomiska förlusterna till följd av sådana katastrofer, i form av lägre global BNP, minskar väsentligt. Särskilt fokus bör ligga på att skydda de fattiga och människor i utsatta situationer.

11.6 Till 2030 minska städernas negativa miljöpåverkan per person, bland annat genom att ägna särskild uppmärksamhet åt luftkvalitet samt hantering av kommunalt och annat avfall.

11.7 Senast 2030 tillhandahålla universell tillgång till säkra, inkluderande och tillgängliga grönområden och offentliga platser, i synnerhet för kvinnor och barn, äldre personer och personer med funktionsnedsättning.

11.a Främja positiva ekonomiska, sociala och miljömässiga kopplingar mellan stadsområden, stadsnära områden och landsbygdsområden genom att stärka den nationella och regionala utvecklingsplaneringen.

11.b Till 2020 väsentligen öka det antal städer och samhällen som antar och genomför integrerade strategier och planer för inkludering, resurseffektivitet, begränsning av och anpassning till klimatförändringarna och motståndskraft mot katastrofer samt utveckla och genomföra, i linje med Sendai-ramverket för katastrofriskreducering 2015–2030, en samlad katastrofriskhantering på alla nivåer.

11.c Stödja de minst utvecklade länderna, inklusive genom finansiellt och tekniskt bistånd, att bygga hållbara och motståndskraftiga byggnader av lokala material.

12. Hållbar konsumtion och produktion

Mål 12 är att främja hållbara konsumtions- och produktionsmönster.

Omställning till en hållbar konsumtion och produktion av varor och tjänster är en nödvändighet för att minska negativ påverkan på klimat och miljö samt människors hälsa. Särskilt utvecklingsländer

påverkas i hög grad av klimatförändringar och annan miljöpåverkan vilket innebär ökad fattigdom och minskad välfärd.

En hållbar konsumtion och produktion innebär en effektiv användning av resurser, hänsyn till ekosystemtjänster som är nödvändiga för försörjningen samt minskad påverkan från farliga kemikalier. Detta innebär inte bara miljö fördelar utan även sociala och ekonomiska fördelar såsom ökad konkurrenskraft, näringslivsutveckling på en global marknad, ökad sysselsättning och förbättrad hälsa och därmed minskad fattigdom. Hållbara konsumtions- och produktionsmönster är därför även en förutsättning för att ställa om till en grön ekonomi och för en hållbar utveckling.

Hållbar konsumtion och produktion är en tvärgående fråga som kompletterar andra mål. För att ställa om till hållbara konsumtions- och produktionsmönster behövs en rad verktyg och åtgärder, på olika nivåer och genomförda av olika aktörer. Utbildning är en viktig hörnsten. Genom utbildning kan människor förvärva värderingar, kunskaper och färdigheter som möjliggör för dem att bidra till en hållbar utveckling. En annan hörnsten är information. Tydlig och lättillgänglig information i form av bland annat miljömärkning, konsumentupplysningstjänster, produktinformation i butiker samt webbaserad information etc. möjliggör för konsumenter och andra aktörer att göra ansvarsfulla och hållbara val av produkter och tjänster och att ställa om till mer hållbara livsstilar.

Det globala 10-åriga ramverket av program för hållbar produktion och konsumtion (10YFP) som antogs vid FN:s möte om hållbar utveckling i Rio 2012 kommer att vara ett viktigt verktyg för genomförande av detta mål.

Delmål för mål 12

12.1 Genomföra det tioåriga ramverket för hållbara konsumtions- och produktionsmönster. Alla länder vidtar åtgärder, med de utvecklade länderna i täten och med hänsyn tagen till utvecklingsländernas utveckling och förutsättningar.

12.2 Senast 2030 uppnå en hållbar förvaltning och ett effektivt nyttjande av naturresurser.

12.3 Till 2030, halvera det globala matsvinnet per person i butik- och konsumentledet, och minska matsvinnet längs hela livsmedelskedjan, även förlusterna efter skörd.

12.4 Senast 2020 uppnå miljövänlig hantering av kemikalier och alla typer av avfall under hela deras livscykel, i enlighet med överenskomna internationella ramverket, samt avsevärt minska utsläppen av dem i luft, vatten och mark i syfte att minimera deras negativa konsekvenser för människors hälsa och miljön.

12.5 Till 2030 väsentligt minska mängden avfall genom åtgärder för att förebygga, minska, återanvända och återvinna avfall.

12.6 Uppmuntra företag, särskilt stora och multinationella företag, att införa hållbara metoder och att integrera hållbarhetsinformation i sin rapporteringscykel.

12.7 Främja hållbara offentliga upphandlingsmetoder, i enlighet med nationell politik och nationella prioriteringar.

12.8 Senast 2030 säkerställa att människor överallt har den information och medvetenhet som behövs för en hållbar utveckling och livsstilar i harmoni med naturen.

12.a Stödja utvecklingsländerna att stärka sin vetenskapliga och tekniska kapacitet att utvecklas i riktning mot mer hållbara konsumtions- och produktionsmönster.

12.b Utveckla och genomföra verktyg för att övervaka hur en hållbar utveckling påverkar en hållbar turism som skapar arbetstillfällen och främjar lokal kultur och lokala produkter.

12.c Rationalisera ineffektiva subventioner av fossila bränslen som uppmuntrar till slösaktig konsumtion genom att undanröja snedvridningar på marknaden, i enlighet med nationella förhållanden. Detta kan till exempel omfatta att omstrukturera beskattningen och avveckla eventuella skadliga subventioner för att avspegla deras effekter på miljön. En sådan politik måste ta full hänsyn till utvecklingsländernas särskilda behov och förhållanden och minimera eventuella negativa effekter på deras utveckling på ett sätt som skyddar de fattiga och de berörda samhällena.

13. Bekämpa klimatförändringen

Mål 13 är att vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och deras konsekvenser.

Klimatmålet stödjer fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling och kan ge positiva synergieffekter och förutsättningar för att kunna bemöta flera av de utmaningar världen står inför idag så som livsmedelstrygghet, rent vatten, hållbart nyttjande av naturresurser och ekosystem, mänsklig säkerhet, jämställdhet, hälsa och ekonomisk tillväxt. Behovet av anpassning till pågående och kommande klimatförändringar är mycket stort särskilt för de minst utvecklade länderna och för de mest sårbara befolkningsgrupperna. Åtgärder behövs för att minska riskerna för, och konsekvenserna av naturkatastrofer.

Klimatförändringarna är en av vår tids största utmaningar. En stor andel av de ökade utsläppen av växthusgaser i atmosfären kommer från sättet vi utvinner, omvandlar och använder fossil energi. Som följd av de ökade utsläppen riskerar vi gå mot en genomsnittlig global uppvärmning som överstiger två grader Celsius, vilket skulle få allvarliga konsekvenser för ekosystem, havsförsurning, mänsklig säkerhet, matproduktion, vattentillgång, hälsa och med ökad risk för väderrelaterade naturkatastrofer. Klimatpåverkan måste begränsas för att skapa förutsättningarna för fattigdomsbekämpning och en långsiktigt hållbar utveckling.

Delmål för mål 13

13.1 Stärka motståndskraften mot och förmågan till anpassning till klimatrelaterade faror och naturkatastrofer i alla länder.

13.2 Integrera klimatåtgärder i politik, strategier och planering på nationell nivå.

13.3 Förbättra utbildningen, medvetenheten och den mänskliga och institutionella kapaciteten vad gäller begränsning av klimatförändringarna, klimatanpassning, begränsning av klimatförändringarnas konsekvenser samt tidig varning.

13.a Fullfölja det åtagande som de utvecklade länder som är parter i Förenta Nationernas ramkonvention om klimatförändringar gjort gällande en målsättning att till 2020 gemensamt mobilisera 100 miljarder US-dollar årligen från alla typer av källor för att tillgodose utvecklingsländernas behov vad gäller meningsfulla begränsningsåtgärder och insyn i genomförandet samt så snart som möjligt finansiera och operationalisera den gröna klimatfonden fullt ut.

13.b Främja mekanismer för att höja förmågan till effektiv klimatrelaterad planering och förvaltning i de minst utvecklade länderna, med särskilt fokus på kvinnor, ungdomar samt lokala och marginaliserade samhällen.

* Med beaktande av att Förenta nationernas ramkonvention om klimatförändringar är det främsta internationella, mellanstatliga forumet för förhandlingar om hur världen ska hantera klimatförändringarna.

14. Hav och marina resurser

Mål 14 är att bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt i syfte att uppnå en hållbar utveckling.

Många av havens fiskebestånd är överutnyttjade och därför krävs en global ansträngning i syfte att vidta åtgärder som främjar återuppbyggnaden av hotade bestånd. För att säkra långsiktigt hållbara fiskebestånd bör fisket baseras på uppfyllande av maximalt hållbart uttag och hänsyn tas till särskilda förutsättningar i specifika regioner och havsområden. En tillväxt baserad på havens resurser visar på den potential haven har för global utveckling, inklusive fattigdomsbekämpning. Vattenbruket har i det här avseendet en nyckelroll och är en del i att trygga livsmedelsförsörjningen, under förutsättning att det sker hållbart.

Det är viktigt att fortsatt utveckla åtgärder och förvaltningsverktyg, för att hantera kända påverkansfaktorer som föroreningar, utfiskning och utvinning av naturresurser. Skydd och restaurering av kust och havsområden är nyckelåtgärder för att bevara biologisk mångfald och fiskeresurser men även för att stärka motståndskraften mot klimatförändringar. Nya ytterligare utmaningar för att säkra havens produktion av livsmedel är marint skräp, inklusive mikroplaster, och i synnerhet havsförsurningen som visar på vikten av att koppla ihop havsfrågorna med arbetet med klimatförändringar.

Delmål för mål 14

14.1 Till 2025 förebygga och avsevärt minska alla slags föroreningar i havet, i synnerhet från landbaserad verksamhet, inklusive marint skräp och tillförsel av näringsämnen.

14.2 Senast 2020 förvalta och skydda marina och kustnära ekosystem på ett hållbart sätt för att undvika betydande negativa konsekvenser, bland annat genom att stärka deras motståndskraft, samt vidta åtgärder för att återställa dem i syfte att uppnå friska och produktiva hav.

14.3 Minimera och åtgärda med havsförsurningens konsekvenser, bland annat genom ökat vetenskapligt samarbete på alla nivåer.

14.4 Senast 2020 införa en effektiv fångstreglering och stoppa överfiske, olagligt, orapporterat och oreglerat fiske liksom destruktiva fiskemetoder samt genomföra vetenskapligt baserade förvaltningsplaner i syfte att återställa fiskbestånden så snabbt som möjligt, åtminstone till de nivåer som kan producera maximalt hållbart uttag, fastställt utifrån deras biologiska egenskaper.

14.5 Senast 2020 skydda minst 10 procent av kust- och havsområdena, i överensstämmelse med nationell och internationell rätt och på grundval av bästa tillgängliga vetenskapliga rön.

14.6 Senast 2020 förbjuda vissa former av fiskesubventioner som bidrar till överkapacitet och överfiske, avskaffa subventioner som bidrar till olagligt, orapporterat och oreglerat fiske och avstå från att införa nya sådana subventioner, med erkännande av att en ändamålsenlig och effektiv särskild och differentierad behandling av utvecklingsländerna och de minst utvecklade länderna bör vara en integrerad del av förhandlingarna om fiskesubventioner i Världshandelsorganisationen.[1]

14.7 Till 2030 öka den ekonomiska nyttan för små önationer under utveckling och de minst utvecklade länderna av ett hållbart nyttjande av marina resurser, bland annat genom en hållbar förvaltning av fiske, vattenbruk och turism.

14.a Öka den vetenskapliga kunskapen, utveckla forskningskapaciteten och överföra havsteknik, med hänsyn tagen till den mellanstatliga oceanografiska kommissionens kriterier och riktlinjer för överföring av havsteknik (Criteria and Guidelines on the Transfer of Marine Technology), i syfte att skapa friskare hav och öka den marina biologiska mångfaldens bidrag till utvecklingen i utvecklingsländerna, i synnerhet i små önationer under utveckling och de minst utvecklade länderna.

14.b Säkerställa tillträde för småskaliga icke-industriella fiskare till marina resurser och marknader.

14.c Stärka bevarandet och hållbart nyttjande av haven och havsresurserna genom att genomföra internationell rätt, såsom den kommer till uttryck i Förenta Nationernas havsrättskonvention (UNCLOS), som utgör den rättsliga ramen för bevarande och hållbart nyttjande av hav och havsresurser, vilket erinras om i punkt 158 i slutdokumentet The Future We Want från Förenta Nationernas konferens om hållbar utveckling (Rio+20).

[1] Med beaktande av pågående förhandlingar i Världshandelsorganisationen, utvecklingsagendan från Doha och mandatet från ministermötet i Hongkong.

15. Ekosystem och biologisk mångfald

Mål 15 är att skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstöringen samt hejda förlusten av biologisk mångfald.

Biologisk mångfald är en avgörande grund för jordens livsuppehållande system och vår nuvarande och framtida välfärd vilar på denna grund, såsom framhålls i konventionen om biologisk mångfald. En långsiktigt hållbar användning av naturresurser och ekosystemtjänster är en viktig faktor för att människor ska kunna ta sig ur fattigdomen permanent. Att ta ansvar för detta åligger utvecklade såväl som utvecklingsländer.

Det är oftast människor som lever i fattigdom, särskilt flickor och kvinnor, som är mest sårbara för utarmningen av ekosystemtjänster, såsom exempelvis dricksvatten, vattenrening och -reglering, erosionsskydd och bördighet. Naturresurser och ekosystemtjänster påverkas även negativt av klimatförändringar.

Hållbar användning av skogsresurser inklusive minskning av avskogningen bidrar positivt till vårt klimat och till vår försörjning. Biologisk mångfald bidrar till ökad motståndskraft i ekosystemen. Att tillgodose mänsklighetens behov av livsmedel, energi, vatten, mineraler, läkemedel och förnyelsebara råmaterial utan att undergräva biologisk mångfald och genom att hållbart nyttja ekosystemtjänster och samtidigt minska utsläppen av växthusgaser är därför viktiga utmaningar.

Delmål för mål 15

15.1 Till 2020 bevara, återställa och hållbart använda ekosystem på land och i sötvatten och deras ekosystemtjänster, särskilt skogar, våtmarker, berg och torra områden, i enlighet med de skyldigheter som anges i internationella överenskommelser.

15.2 Till 2020 främja genomförandet av hållbart brukande av alla typer av skogar, stoppa avskogningen, återställa utarmade skogar och kraftigt öka nybeskogningen och återbeskogningen i hela världen.

15.3 Till 2030 bekämpa ökenspridning, återställa förstörd mark och jord, inklusive mark som drabbats av ökenspridning, torka och översvämningar, samt sträva efter att uppnå en värld utan nettoförstörelse av mark.

15.4 Senast 2030 säkerställa att bevara bergsekosystemen, inklusive deras biologiska mångfald, i syfte att öka deras förmåga att producera nytta som behövs för en hållbar utveckling.

15.5 Vidta omedelbara och betydande åtgärder för att minska förstörelsen av naturliga livsmiljöer, hejda förlusten av biologisk mångfald och senast 2020 skydda och förebygga utrotning av hotade arter.

15.6 Främja en rimlig och rättvis fördelning av den nytta som uppstår vid användning av genetiska resurser samt lämpligt tillträde till sådana resurser, i enlighet med internationella avtal.

15.7 Vidta omedelbara åtgärder för att stoppa tjuvjakt på och handel med skyddade djur- och växtarter och inrikta åtgärderna på både utbudet av och efterfrågan på olagliga produkter från vilda djur och växter.

15.8 Senast 2020 införa åtgärder för att förhindra införseln av invasiva främmande arter och avsevärt minska deras påverkan på land- och vattenekosystem samt kontrollera eller utrota prioriterade arter.

15.9 Senast 2020 integrera ekosystemens och den biologiska mångfaldens värden i nationella och lokala planerings- och utvecklingsprocesser, strategier för fattigdomsminskning samt räkenskaper.

15.a Mobilisera och väsentligt öka de finansiella resurserna från alla källor för att bevara och hållbart nyttja den biologiska mångfalden och ekosystemen.

15.b Mobilisera betydande resurser från alla källor och på alla nivåer för att finansiera hållbart brukande av skogar och ge utvecklingsländerna lämpliga incitament att utveckla ett sådant bruk, inklusive för bevarande och återbeskogning.

15.c Öka det globala stödet till insatser för att bekämpa tjuvjakt på och illegal handel med skyddade arter, inklusive genom att öka möjligheterna till en hållbar försörjning i lokalsamhällena.

16. Fredliga och inkluderande samhällen

Mål 16 är att främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, se till att alla har tillgång till rättvisa samt bygga upp effektiva och ansvarsskyldiga och inkluderande institutioner på alla nivåer.

Fredliga samhällen och frihet från våld utgör både ett mål och ett medel för hållbar utveckling. Inga varaktiga framsteg kan nås i en kontext präglad av våld, konflikt och hot om våld.

En väl fungerande statsförvaltning med ansvarsfulla institutioner, transparens och rättsstatens principer har alla ett fundamentalt egenvärde. De utgör grund för god samhällsstyrning inklusive korruptionsbekämpning och är viktiga drivkrafter för utveckling.

Alla människor är lika inför lagen och ska ha lika tillgång till rättvisa samt ska ha möjlighet att utöva inflytande och ansvarsutkrävande över beslutsfattande. God samhällsstyrning och rättsstatens principer är grundläggande mål och medel för utveckling.

Våld i alla dess former är ett av de största hoten mot utveckling både på individuell nivå och på samhällsnivå. Att minska och förebygga våld, särskilt mot kvinnor och flickor, liksom konfliktvåld är en viktig utmaning för 2030-agendan. Det gäller att bryta en upprepad våldscykel: Risken för konflikt-drabbade länder att återfalla i våld är betydande – risken att ett barn som utsatts för våld, som vuxen själv brukar våld mot andra, är överhängande.

Avsaknad av våld är en förutsättning för att människor ska kunna fatta fria beslut för egen del och för samhällets utveckling och styrning. Våld innebär inte bara mänskligt lidande och en förlust av människoliv. Våld raserar också den mellanmännsliga tillit och sociala sammanhållning som är grunden för ett samhälles ekonomiska, miljömässiga och sociala utveckling.

Begreppen demokrati och de mänskliga rättigheterna återfinns inte uttryckligen under mål 16. Dessa begrepp förekommer dock tydligt i den politiska deklARATIONEN i 2030-agendan.

Delmål i mål 16

16.1 Avsevärt minska alla former av våld och dödligt våld överallt.

16.2 Eliminera övergrepp, utnyttjande, människohandel och alla former av våld eller tortyr mot barn.

16.3 Främja rättssäkerheten på nationell och internationell nivå samt säkerställa lika tillgång till rättvisa för alla.

16.4 Till 2030 avsevärt minska de olagliga finansiella flödena och vapenflödena, öka möjligheterna att återvinna och återfå stulna tillgångar samt bekämpa alla former av organiserad brottslighet.

16.5 Väsentligt minska alla former av korruption och mutor.

16.6 Bygga upp effektiva och transparenta institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer.

16.7 Säkerställa ett lyhört, inkluderande, deltagandebaserat och representativt beslutsfattande på alla nivåer.

16.8 Utvidga och stärka utvecklingsländernas deltagande i institutionerna för global styrning.

16.9 Senast 2030 tillhandahålla juridisk identitet för alla, inklusive födelseregistrering.

16.10 Säkerställa allmän tillgång till information och skydda grundläggande friheter, i enlighet med nationell lagstiftning och internationella avtal.

16.a Stärka berörda nationella institutioner, bland annat genom internationellt samarbete, i syfte att bygga upp kapacitet på alla nivåer, i synnerhet i utvecklingsländerna, för att förebygga våld och bekämpa terrorism och brottslighet.

16.b Verka för och genomdriva icke-diskriminerande lagstiftning och politik för en hållbar utveckling.

17. Genomförande och globalt partnerskap

Mål 17 är att stärka genomförandemedlen och återvitalisera det globala partnerskapet för hållbar utveckling.

Omfattningen och ambitionen i den nya agendan kräver att det globala partnerskapet återvitaliseras för att säkerställa agendans genomförande. Det kommer att behövas ett intensivt globalt engagemang till stöd för genomförandet av agendan. Ett multi-aktörsperspektiv genomsyrar 2030-agendan och kommer även att krävas vid genomförandet. Regeringar, den privata sektorn, det samlade civilsamhället, FN-systemet och andra aktörer måste samverka för att nå de resultat vi har föresatt oss att nå genom 2030-agendan.

Genomförandet av agendan kräver mobilisering av ekonomiska resurser samt kapacitetsuppbyggnad och överföring av miljövänlig teknik till utvecklingsländerna på förmånliga villkor. Offentliga finanser, både inhemska och internationella, kommer att spela en viktig roll när det gäller att tillhandahålla grundläggande tjänster och kollektiva nyttigheter samt att katalysera andra finansieringskällor.

Att mobilisera de medel som krävs för att genomföra 2030-agendan bygger på en anda av global solidaritet och fokuserar särskilt på behoven hos de fattigaste och mest sårbara människorna och med deltagande av alla länder, alla berörda parter och alla människor.

Delmål för mål 17

Finansiering

17.1 Stärka den inhemska resursmobiliseringen, inklusive genom internationellt stöd till utvecklingsländerna, för att förbättra den inhemska kapaciteten att ta upp skatter och andra intäkter.

17.2 De utvecklade länderna ska fullt ut fullfölja sina åtaganden i fråga om offentligt utvecklingsbistånd, inklusive många utvecklade länders åtagande att nå målet att ge 0,7 procent av BNI till utvecklingsländer och 0,15–0,20 procent av BNI till de minst utvecklade länderna. De länder som ger offentligt utvecklingsbistånd uppmanas att överväga att fastställa ett mål om att ge minst 0,20 procent av BNI till de minst utvecklade länderna.

17.3 Mobilisera additionella finansiella resurser till utvecklingsländerna från många olika källor.

17.4 Bistå utvecklingsländerna att uppnå en långsiktigt hållbar skuldsättning genom en samordnad politik som syftar till att, när så är lämpligt, främja skuldfinansiering, skuldlättnad och skuldstrukturering samt åtgärda kraftigt skuldyngda fattiga länders utlandsskuld för att minska skuldbördan.

17.5 Anta och genomföra investeringsfrämjande regleringar för de minst utvecklade länderna.

Teknologi 17.6 Stärka nord–syd-samarbetet, syd–syd-samarbetet och det regionala och internationella trepartssamarbetet kring och tillgången till vetenskap, teknik och innovation samt öka kunskapsutbytet på gemensamt överenskomna villkor, inklusive genom förbättrad samordning mellan befintliga mekanismer, i synnerhet på FN-nivå, och genom en global mekanism för teknikfrämjande.

17.7 Främja utveckling, överföring och spridning av miljövänlig teknik till utvecklingsländerna på gynnsamma villkor, inklusive koncessions- och förmånsvillkor, på villkor som överenskommit mellan parterna.

17.8 Senast 2017 fullt ut operationaliserat teknikbanken och mekanismen för kapacitetsuppbyggnad inom vetenskap, teknik och innovation för de minst utvecklade länderna samt öka användningen av gynnsam teknik, i synnerhet informations- och kommunikationsteknik.

Kapacitetsuppbyggnad

17.9 Öka det internationella stödet för genomförande av effektiv och riktad kapacitetsuppbyggnad i utvecklingsländerna till stöd för nationella planer för att genomföra alla målen för hållbar utveckling, inklusive genom samarbete nord–syd och syd–syd samt trepartssamarbete.

Handel

17.10 Främja ett universellt, regelbaserat, öppet, icke-diskriminerande och rättvist multilateralt handelssystem inom ramen för Världshandelsorganisationen, inklusive genom att slutföra förhandlingarna enligt utvecklingsagendan från Doha.

17.11 Avsevärt öka utvecklingsländernas export, i synnerhet i syfte att fördubbla de minst utvecklade ländernas andel av den globala exporten till 2020.

17.12 Se till att alla de minst utvecklade länderna inom fastställda tidsramar bereds varaktigt tull- och kvotfritt marknadstillträde, i överensstämmelse med Världshandelsorganisationens beslut, inklusive genom att säkerställa att preferentiella ursprungsregler som gäller för import från de minst utvecklade länderna är genomblickbara och enkla, samt bidra till att underlätta marknadstillträde.

Systemfrågor

Politisk och institutionell samstämmighet

17.13 Öka den makroekonomiska stabiliteten i världen, bland annat genom politisk samordning och samstämmig politik.

17.14 Föra en mer samstämmig politik för hållbar utveckling.

17.15 Respektera varje lands politiska handlingsutrymme och ledarskap att fastställa och genomföra politik för fattigdomsutrotning och hållbar utveckling.

Partnerskap mellan flera parter

17.16 Stärka det globala partnerskapet för hållbar utveckling och komplettera det med partnerskap mellan flera parter som mobiliserar och utbyter kunskap, expertis, teknik och finansiella resurser, för att bidra till att målen för hållbar utveckling nås i alla länder, i synnerhet utvecklingsländer.

17.17 Uppmuntra och främja effektiva offentliga och offentlig-privata partnerskap samt partnerskap inom det civila samhället vilka bygger på erfarenheterna från andra partnerskap och deras finansieringsstrategier.

Data, övervakning och ansvarsskyldighet

17.18 Till 2020 öka stödet för kapacitetsuppbyggnad till utvecklingsländerna, inklusive de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling, för att avsevärt öka tillgången på aktuella och tillförlitliga uppgifter av hög kvalitet, uppdelade efter inkomst, kön, ålder, ras, etnicitet, migrationsstatus, funktionsnedsättning, geografisk plats och andra nationellt relevanta aspekter.

17.19 Till 2030 bygga vidare på befintliga initiativ för att utveckla mått på framsteg som görs mot hållbar utveckling som kompletterar BNP samt stödja uppbyggnad av statistisk kapacitet i utvecklingsländerna.

Bilaga 2: Sammanfattning av Agenda 2030 mål och delmål som speglas i förslag till den regionala utvecklingsstrategin

Nedan tabell sammanfattar utförligt, i nummerordning, vilka mål och delmål i Agenda 2030 som finns speglat i Västra Götalands regionala utvecklingsstrategi. Totalt berörs 13 av 17 mål och 21 delmål i Agenda 2030 i RUS.

Mål och delmål som speglas i RUS
1. Ingen fattigdom 1.2 Till 2030 minst halvera den andel män, kvinnor och barn i alla åldrar som lever i någon form av fattigdom enligt nationella definitioner.
3. Hälsa och välbefinnande 3.4 Till 2030 genom förebyggande insatser och behandling minska det antal människor som dör i förtid av icke smittsamma sjukdomar med en tredjedel samt främja psykisk hälsa och välbefinnande.
4. God utbildning för alla 4.3 Senast 2030 säkerställa alla kvinnor och män lika tillgång till yrkesutbildning och eftergymnasial utbildning, inklusive högskoleutbildning, av god kvalitet till en överkomlig kostnad. 4.4 Till 2030 väsentligen öka det antal ungdomar och vuxna som har relevanta färdigheter, däribland tekniska färdigheter och yrkeskunskande, för sysselsättning, anständigt arbete och entreprenörskap. 4.5 Senast 2030 avskaffa skillnaderna mellan könen inom utbildningsområdet och säkerställa lika tillgång till utbildning och yrkesutbildning på alla nivåer för utsatta personer, inklusive personer med funktionsnedsättning, ursprungsfolk och barn som lever under utsatta förhållanden.
5. Jämställdhet 5.1 Avskaffa alla former av diskriminering av alla kvinnor och flickor överallt.
7. Hållbar energi för alla 7.1 Senast 2030 säkerställa allmän tillgång till ekonomiskt överkomliga, tillförlitliga och moderna energitjänster. 7.2 Till 2030 väsentligen öka andelen förnybar energi i den globala energimixen. 7.a Till 2030 stärka det internationella samarbetet för att underlätta tillgång till forskning och teknik inom ren energi, inklusive förnybar energi, energieffektivitet samt avancerad och renare fossilbränslebaserad teknik, samt främja investeringar i energiinfrastruktur och ren energiteknik.
8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt 8.1 Upprätthålla ekonomisk tillväxt per capita i enlighet med nationella förhållanden och i synnerhet en BNP-tillväxt på minst 7 procent per år i de minst utvecklade länderna. 8.6 Till 2020 väsentligt minska den andel ungdomar som varken arbetar eller studerar. Hållbar industri, innovationer och infrastruktur.
9. Hållbara industrier, innovationer och infrastruktur

9.5 Förbättra den vetenskapliga forskningen och industrisektorernas tekniska kapacitet i alla länder, i synnerhet utvecklingsländerna, bland annat genom att till 2030 uppmuntra innovation och väsentligt öka det antal personer som arbetar med forskning och utveckling per 1 miljon människor liksom de offentliga och privata utgifterna för forskning och utveckling.

10. Minskad ojämlikhet

10.1 Till 2030 successivt uppnå och upprätthålla en inkomstillväxt högre än det nationella genomsnittet för de 40 procent av befolkningen som har lägst inkomst.

10.2 Till 2030 möjliggöra och verka för att alla människor, oavsett ålder, kön, funktionsnedsättning, ras, etnicitet, ursprung, religion eller ekonomisk eller annan ställning, blir inkluderade i det sociala, ekonomiska och politiska livet.

11. Hållbara städer och samhällen

11.2 Senast 2030 tillhandahålla tillgång till säkra, ekonomiskt överkomliga, tillgängliga och hållbara transportsystem för alla. Förbättra vägtrafiksäkerheten, särskilt genom att bygga ut kollektivtrafiken, med särskild uppmärksamhet på behoven hos människor i utsatta situationer, kvinnor, barn, personer med funktionsnedsättning samt äldre personer.

12. Hållbar konsumtion och produktion

12.2 Senast 2030 uppnå en hållbar förvaltning och ett effektivt nyttjande av naturresurser.

12.4 Ansvarsfull hantering av kemikalier och avfall

12.6 Uppmuntra företag, särskilt stora och multinationella företag, att införa hållbara metoder och att integrera hållbarhetsinformation i sin rapporteringscykel.

12.7 Främja hållbara offentliga upphandlingsmetoder, i enlighet med nationell politik och nationella prioriteringar.

12.8 Öka allmänhetens kunskap om hållbara livsstilar

13. Bekämpa klimatförändringen

13.3 Förbättra utbildningen, medvetenheten och den mänskliga och institutionella kapaciteten vad gäller begränsning av klimatförändringarna, klimatanpassning, begränsning av klimatförändringarnas konsekvenser samt tidig varning.

16. Fredliga och inkluderande samhällen

17. Genomförande och globalt partnerskap

